

ŠE VEDNO: NEPRAVILNO VREDNOTENJE OTROŠKEGA VARSTVA

V prostorih Skupščine SRS je bila 15. oktobra skupna seja socialno zdravstvenega in prosvetno kulturnega zbora, na kateri so poslanci razpravljali o problemih otroškega varstva v naši republiki. Poudarili so predvsem, da je odnos družbe do obravnavanja in reševanja problemov otroškega varstva nepravilen, vzrok za to pa je že v samem nepravilnem vrednotenju varstva otrok.

Eden od dokazov brezbrzičnosti so neizdelani programi občin za celotno otroško varstvo, brez katerih ni mogoče voditi določene politike na tem področju niti v materialnem pa tudi ne v kadrovskem pogledu.

Nepravilen odnos do otroškega varstva so pokazale tudi gospodarske organizacije, kljub znani ugotovitvi, da je urejeno varstvo eden od faktorjev, ki vpliva na povečanje produktivnosti.

Razprava je opozorila tudi na neurejen sistem financiranja: nezanesljivi in pomanjkljivi dohodki za to področje pač še dolgo ne bodo dopustili otroškemu varstvu, da bi ujelo korak z družbenim in gospodarskim razvojem.

Porazna statistika

Po statističnih podatkih je naša država po številu zaposlenih žena na tretjem mestu v Evropi, po številu varstvenih ustanov pa na zadnjem. Neprijetno je slišati, da smo dobili lani 578 novih mest v varstveno vzgojnih ustanovah, letos pa le 261. To ni le očitno zaostajanje za gospodarskim in družbenim razvojem in potrebam sploh, ampak tudi dokaz, da za to področje vse pre malo dajemo, in to kar je nujno, tudi pre malo glasno zahtevamo. Skrb za otroško varstvo naj bi postala stalna, široka družbena akcija, za katero bi morali s predpisi zagotoviti reden dotok sredstev.

V preteklem šolskem letu so po posameznih osnovnih šolah začeli z uspehom uvajati organizirano obliko varstva otrok — celodnevno bivanje učencev; o tem, o vlogi in nalogah osnovne šole, je v skupščinski dvorani podrobneje spregovoril republiški sekretar za šolstvo Boris Lipužič. Poudaril je, da mora postati prav osnovna šola eden izmed najpomembnejših faktorjev pri organizaciji in krepitvi otroškega varstva v krajevnih skupnostih, kar pa seveda ni le njena dolžnost.

Razumljivo, da naloga šolstva ni omejena samo na predšolsko vzgojo otrok v posebnih predšolskih ustanovah, marveč postaja organizator otroškega varstva tudi osnovna šola — bodisi v okviru celodnevne programa življenja in dela učenca v šoli ali pa z varstvom, ki ga v dopoldanskem in popoldanskem času organizira za tiste otroke in učence, ki so tega najbolj potrebni.

Družbena vzgoja otrok v predšolski dobi (torej do vstopa otroka v obvezno šolo) je sestavni del splošnega sistema vzgoje in izobraževanja, zato so za delo in razvoj predšolskih varstveno vzgojnih oblik in ustanov dolžni skrbeti pristojni organi občinskih skupščin.

Zakaj škoda za družbeno skupnost?

»Ni treba posebej poudarjati, je dejal Boris Lipužič, »kolikšna je škoda za našo družbeno skupnost, če pričnemo z organizirano vzgojo mladine šele ob njenem vstopu v osnovno šolo, ki je pri nas že razmeroma kasen, če upoštevamo povprečno psihično in fizično razvitost današnjega sedemletnega otroka.«

Dругod po svetu posvečajo varstvu in vzgoji otrok precejšnjo pozornost: ta se odraža v razvitosti varstveno vzgojnih ustanov in v velikem številu otrok, ki so zajeti v varstvo in vzgojo v predšolski dobi in v izvenšolskem času. — Rast in razvoj otroka sta namreč v predšolskem obdobju zelo intenzivna, hitrejša kot v kasnejši dobi, kajti prav v tem času se izoblikujejo temeljni zdrave fizične in psihološke konstitucije otrokovega organizma in njegove osebnosti. — V predšolski dobi so izredne možnosti za vplivanje in usmerjanje celovitega razvoja in rasti otroka.

Ko je govoril o prizadevanjih za razvoj otroškega varstva, je Boris Lipužič dejal, da je treba ugotoviti preprečanje, da je varstvo otrok sestavni in nedeljivi del našega vzgojno izobraževalnega sistema ter trajna in zavestna družbena dejavnost, ki jo razvijamo v interesu celotne družbene skupnosti. Če tako pojmuje bismo v družbeno utemeljenost otroškega varstva, potem bodo prav gotovo odveč razglabljanja, kdo je odgovoren za njegov razvoj.

»Menim, da to še zdaleč ni stvar, ki zadeva samo šolstvo, pri čemer pa želim poudariti, da je šola ena izmed prvih poklicana, da kot družbena vzgojna institucija daje pobude in zgled za organiziranje otroškega varstva.«

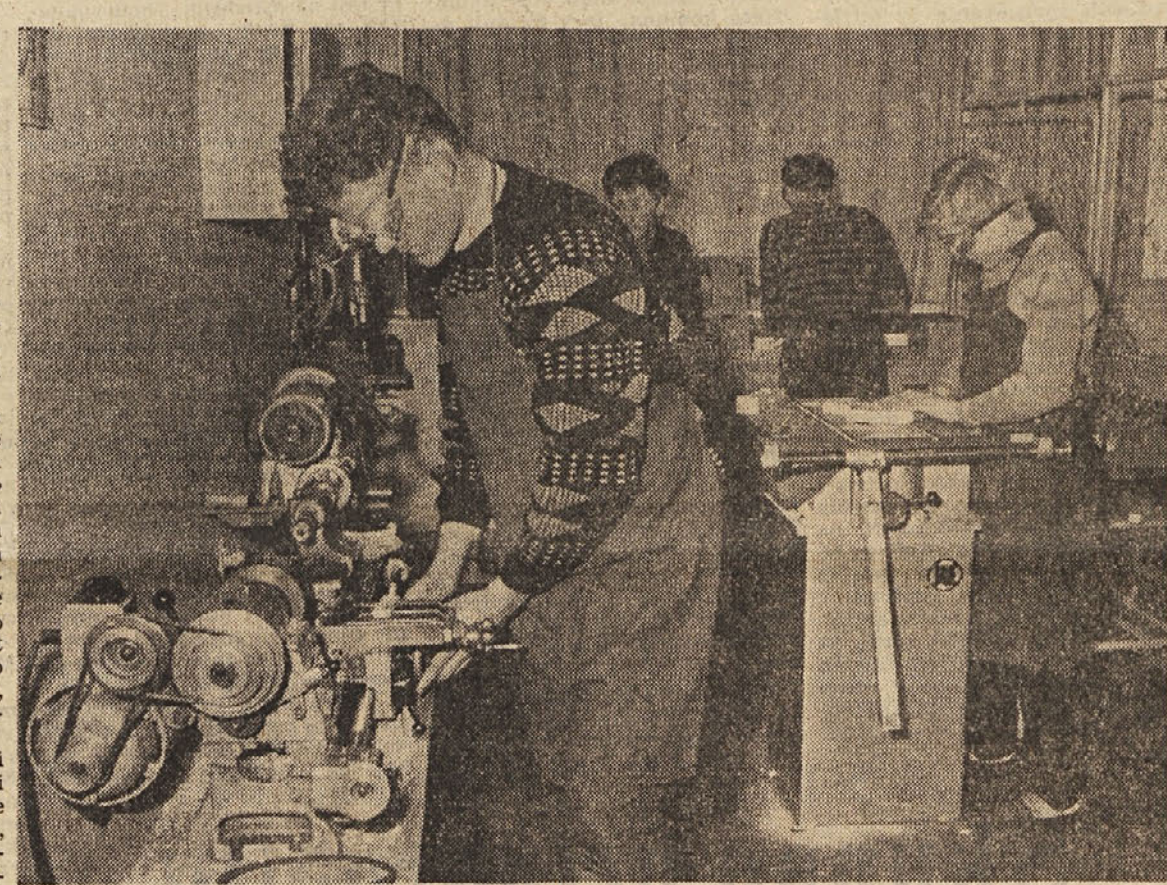
Potrebni materialni pogoji!

Šola je eden najaktivnejših soustvarjalcev in tem področju in zato je prav, da že pri današnjih materialnih pogojih v okviru svojih možnosti organizira oblike varstva otrok in sicer kot oddelke za otroke predšolske dobe, oziroma kot organizirano varstvo učencev z ustreznim programom v času izven pouka. Pri tem je Boris Lipužič poudaril, da bi morali biti pri iskanju ustreznih oblik dovolj elastični.

Program življenja in dela šole s celodnevno bivanjem pa zahteva ustrezne materialne pogoje,

ki jih bomo morali pospešeno urediti, če bomo hoteli izoblikovati osnovno šolo, ki bi opravljala tudi funkcijo varstva otrok. Prizadevanja za izoblikovanje takšne fiziognomije osnovne šole morajo postati integralni del hotenja za moderno osnovno šolo, za moderno šolo, kakršno terjajo današnje družbene potrebe.

Pri ureditvah te koncepcije ne gre le za ustrezne materialne in kadrovske pogoje ter za proučeno organizacijo in vsebino dela osnovnih šol, marveč tudi za odpravljanje predsodkov in konservativne miselnosti, ki se bo nedvomno upirala integraciji otroškega varstva z osnovno šolo. Republiški sekretariat za šolstvo pripravlja v zvezi s tem določene organizacijske ukrepe, ki

Delo v proizvodnji — pri strožnici. (O delu gimnazijcev v proizvodnji pišemo na 2. strani.)

se bodo izražali v operativnem programu investicijske izgradnje šol že v prihodnjem letu in v arhitektonsko projektantski zasnovi polmontažnih in ostalih šolskih zgradb, ki jih bomo odselej gradili, da bi tako začeli ustvarjati čim boljše pogoje za različne oblike otroškega varstva v šoli ali ob šoli.

Ob koncu seje sta zbora sprejela vrsto sklepov: občinske skupščine naj čim prej sprejmejo programe o razvoju otroškega varstva, IS SRS naj prouči stališča o financiranju, odbora socialno zdravstvenega zbora in prosvetno kulturnega zbora pa naj še nadalje proučujeta to problematiko.

M. K.

RAZPRAVA O STATUTIH OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOL

Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti je pred dnevi sklical posvetovanje o statutih šol. Povabili so predstavnike sindikalnih organizacij, zavodov za PPS, posveta pa se je udeležil tudi predsednik prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SRS Ivo Tavčar. (Analiza statutih šol je bila namreč posebna točka dnevnega reda tudi zadnje seje prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SRS 15. t. m.)

Ob gradivu »Analiza statutih osnovnih in srednjih šol«, ki smo ga v celoti ponatisnili v preteklih treh številkih našega lista, so sindikalni funkcionarji in šolniki povedali še nekaj ugotovitev in mnenj iz prakse. Naj to razpravo v poglavitnih točkah povzamemo.

Ni dvoma, da je analiza statutih načela nekaterih vprašanj, ki so bistvena pomena za nadaljnji razvoj samoupravljanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Navzoči so se strinjali v tem, da so analizirani statuti pač tipičen dokaz stanja, kakršno v prosveti je, so pa poudarjali, da bi hkrati ti statuti morali biti tudi realna osnova za delo in življenje delovnih kolektivov v teh

potem pa seveda tudi notranji režim v delovni organizaciji.

Pri opredeljevanju odnosa šola-družba so v zvezi s statuti prišli na površje nekateri problemi, ki imajo širši obseg. Pokazalo se je npr., da so bile komisije pri občinskih skupščinah, ki so statute potrjevali, ponekod preozke, da niso doumele nekaterih pozitivnih novosti v našem šolstvu, ki jih je že prinesla praksa pri uveljavljanju sistema samoupravljanja. Tudi nasproti statutom občinskih skupščin so se pokazale občutne razlike v pojmovanju posameznih vprašanj šolstva in prosvete: odnos občine do teh vprašanj je dosti krat (le prečesto!) prav mačehovski, zato je razumljivo, da se tak

lastnem izobraževanju prosvetnih delavcev: premalo je precizirano, kdo lahko poučuje na določenem delovnem mestu, kakšno izobrazbo mora imeti — če je pa nima, do kdaj in kako si jo mora pridobiti. Pri tem je bila sprožena misel: če bi npr. statuti vseh šol v Sloveniji vsebovali zahtevo po nadaljnji izobrazbi in izpopolnjevanju učiteljev ter s tem v zvezi tudi zahtevo po financiranju tega prizadevanja — kakšen družben pritisk bi te bill!

V statutih šol ni obdelano vprašanje dopustov, disciplinskih prekrškov, dalje, kdo sprejema nove »učne delavce«, statuti ne vsebujejo načel delovnega programa šole, v njih niso opredeljeni odnosji do podružničnih šol (razmejitev samoupravnih pravic in materialni odnos), ni dognano vprašanje reelekcije itd.

Statuti osnovnih in srednjih šol — tisti, ki so bili analizirani — kažejo ponekod resen napor delovnih kolektivov; ta posvet niti objavljena analiza statutih nista imela namena grajati take prizadevanosti, pač pa le opozoriti na napake in pomanjkljivosti tam, kjer je bilo delo opravljeno bolj površno.

Na osnovi vseh teh razprav okoli statutih bo sindikat pripravil smernice, po katerih bodo na vseh šolah znova prebrali vse samoupravne akte — v prvi vrsti pa statute — in jih dopolnili.

Dopolnjevanje in spreminjanje samoupravnih aktov je namreč stalna naloga delovnih kolektivov, saj morajo ti dokumenti, kakor tudi vse življenje in delo v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, potekati skladno z našim splošnim razvojem in napredkom.

D. H.

»Šolski sistemi na Slovenskem«

»Dostikrat le preradi vseprikritiziramo naše šolstvo, kakršno je — treba pa je le, da se sprehodiš mimo teh grafikonov in shem, ki prikazujejo različne sisteme šolstva na Slovenskem, pa moraš priznati, da smo dosegli v letih, ki so za nami, lep napredek.« Tako nam je povedal ravnatelj šolskega muzeja v Ljubljani France Ostanek, ki je strokovno pripravil razstavo »Šolski sistemi na Slovenskem od 1774—1963«.

Šolski sistemi se razvijajo vzporedno z družbenim in ekonomskim razvojem in so plod prosvetne politike vladajočega razreda in slika njegovega odnosa do napredka vzgoje in izobraževanja. Razstavljeni šolski sistemi obsegajo vse stopnje šol od osnovne do univerze. Z grafikoni je pojasnjena šolska organizacija v posameznih obdobjih in medsebojna povezanost posameznih stopenj in vrst šol. Potek izobraževanja Slovencev od terezijanske šolske reforme do današnje dobe potrjuje nedemokratičnost šolskih sistemov pri nas vse do l. 1958, ko je bila s šolsko reformo uvedena enotna šola in s tem dosežena pravica za vse učence, ki dovršijo obvezno osemletno šolo, da lahko prestopijo na katerokoli srednjo ali strokovno šolo.

Na hodniku in v razstavni sobi muzeja so na ogled sheme šolskih sistemov z bogato dokumentacijo in vitrinah. Opis sistema, ki je posebej prikazan, sledi podatki o številu šol v posameznih obdobjih šolske knjige zakonik, pedagoški in mladinski tisk in izdelki učencev. Posebej je prikazano šolstvo na Slovenskem med NOV — tam so zbrani odlomki, ki so usmerjali organizacijo šolstva v tej dobi, in drugo gradivo.

Lepo opremljen in bogat katalog s ponatisom nekaterih tabel in dokumentov je že sam po sebi vreden pozornosti.

Razstavo »Šolski sistemi na Slovenskem« toplo priporočamo za ogled šolam in posameznim prosvetnim delavcem

Mladinske ure

Ne informacije, temveč izmenjava mišljenj

Ure, namenjene svobodnim aktivnostim, so zelo pestra in priljubljena oblika izvenšolskega udejstvovanja. Ponavadi jih uvrščajo na začetek ali pa na konec pouka. V vrsti teh aktivnosti naj bi se uveljavila še ena — in to za sedaj najbolj razširjena oblika dejavnosti ZMS na šolah — mladinske ure.

Podatki so taki: v preteklem šolskem letu je imelo mladinske ure okrog 50 % osemletk, 75 % strokovnih šol in skoraj vse gimnazije ter učiteljska. Te ure imajo že večletno tradicijo, saj so bile že pred štirimi leti prvokrat na preizkušnji. Odtlej so doživle vrsto sprememb: od razrednih ur, kjer je bilo največ besed namenjenih pouku in ocenjevanju, pa preko tistih, ki so bile zgolj informativne, so se razrasle ponekod — posebno na višji stopnji — v prave »debatne ure«, v živahno razpravljanje o problemih današnjega in jutrišnjega dne.

Mnogokrat je kazalo, da bodo mladinske ure zgrešile namen, posebno tedaj, ko so jih na šolah

poskušali uvrstiti v reden učni program. Dogajalo se je npr., da predavatelji, ki so bili povabljeni, niso utegnili priti, pa so se takšne ure kaj hitro spremenile v ure razrednika, ali pa so postale dobrodošlo »mašilo« za predmete, pri katerih tako ali tako vedno zmanjkuje časa.

Toda kakšen je pravi namen mladinskih ur? Prezahtevno in preveč optimistično bi bilo, če bi jim naprtili nalogo »da naj bi nadomestile vse tisto, kar ne nudi šola — iz takšnih ali drugačnih vzrokov.« Gotovo je, da mladinske ure ne bodo mogle izpopolniti vseh vrzel v izobrazbi, važno pa je, da jih začno izpopolnjevati oziroma da so s tem že začele.

Okvirni program mladinskih ur naj bi naravnala vsaka šola že v začetku šolskega leta, kasneje pa bi ga po potrebi izpopolnjevali z aktualnimi temami. Pri teh urah naj bi razpravljali o načelih socialistične morale in etike, o svetovnem nazoru, o političnih in gospodarskih dogodkih doma in po svetu, od-

nosih med spoloma, o največjih dosežkih znanosti in tehnike, dogajanju v komuni itd.

Dosedanje mladinske ure so bile pretežno informativne, sicer pa so jih interpretirali na raznih šolah različno. Pogosto so sodelovali predavatelji — te so dobili največkrat preko DU — ali pa so teme za predavanje pripravljali dijaki sami (iz raznih interesnih področij: sport, literatura, aktualni dogodki ipd.). Posebno lepo je usela — v ciklu predavanja, na katerih so predavali strokovnjaki — »šola za življenje.« Za takšna predavanja je bilo treba plačati okrog 3000 din (za poludrugo uro), za posebej izbrana predavanja pa celo 5000 (!), kar je za šolo vsekakor precejšen izdatek.

Bistveno za te ure pa je, da se dijaki nauče razpravljati o problemih, jih pravilno vrednotiti in logično zagovarjati svoja stališča ter da dajo strokovnjaki odgovore na določena nerazjasnjena vprašanja. Na mladinskih urah na višji stopnji naj bi postali predavatelji oziroma »di-

skutanti« dijaki sami. Pri pripravih za takšno predavanje se začne namreč dijak študijsko ukvarjati z nekim problemom, pri čemer pa je seveda zelo pomembna funkcija profesorja — mentorja. Dosele je bila to največkrat naloga razrednika ali pa predmetnega učitelja — če je bila tema z določenega področja. Profesor je v takem primeru predvsem svetovalec, ko se dijak pripravlja za predavanje (pomaga mu pri izbiri literature, svetuje metodo dela) pri samim mladinskih urah pa pomaga pri težjih vprašanjih v razpravi. Vloga mentorja, ki je zelo zahtevna in odgovorna, je pravzaprav: vzgajati in pripravljati predavatelje iz vrst dijakov (ponekod so organizirali celo seminarje ali pa ustanovili klube mladih predavateljev). Tako bodo mladinske ure res postale »tribuna za izmenjavo mišljenj.« Šola pa ne bo več v tolikšni meri odvisna od zunanjih sodelavcev, razen tedaj, kadar bodo na programu vprašanja, pri katerih bo nujno sodelovanje strokovnjakov.

M. K.

občinski statut ne more ujeti s statutom šole. Ugotovitev v razpravi: vrednotenje dela kot dela v šolstvu je še daleč pod vrednotenjem dela na drugih področjih! Po večini občine tudi imajo sredstva, ki bi jih potrebovale vzgojno-izobraževalne ustanove za nemoteno in uspešno delo, toda ta sredstva se trošijo tako neracionalno, da gredo v čisto zgubo (v raznih gospodarskih panogah).

Za odnos občinskih skupščin do šol je nadvse značilno dejstvo, da se doslej še nikjer ni zgodilo, da bi povabili prosvetne delavce — predstavnike šol — na občino in se skupaj pomenili npr. o delovnih programih (ki so jih nekateri šole prav studiously pripravile, nimajo pa zadostnih finančnih možnosti, da bi jih tudi uresničile. Tako ostaja glede odnosov — družba-šola še vse pri starem...

Zaradi vsega povedanega se nam ne zdi napačen misel, da bi bila zelo koristna podobna analiza tudi statutih občinskih skupščin!

VRSTA ZELO VAŽNIH VPRAŠANJ V STATUTIH NI NASLA MESTA

Naj zdaj navedemo še nekaj ugotovitev iz razprave na posvetu o tem, katera področja življenja in dela naših vzgojnoizobraževalnih ustanov so v (analiziranih) statutih pomanjkljivo obdelana ali sploh izpuščena ali bi jih bilo treba dopolnjevati.

Problem splošne izobrazbe je po mnenju nekaterih potrebno v šolskih statutih precizneje obdelati; s sedanjim nivojem splošne izobrazbe našega prebivalstva ne bomo mogli dosegati postavljenih proizvodnih planov. (V SFRJ ima nad 4 milijone ljudi v delovnem razmerju komaj tri razrede osnovne šole!) To vprašanje bi se vsekakor dalo — s širšega aspekta komune, republike... — bolje obdelati in opredeliti.

Nadaljnja pomanjkljivost, ki se kaže v statutih, je poglavje o

Dobre izkušnje iz dela v proizvodnji

NA VSEH GIMNAZIJAH JE ŠEL SKOZI DELO V PROIZVODNJI VSAJ EN LETNIK, PONEKOD CELO DVA, NA NEKATERIH EKSPERIMENTALNIH ŠOLAH PA CELO TRIJE LETNIKI. TA NEPOSREDNA VKLJUČITEV GIMNAZIJEV V DELO V PROIZVODNJI PO TOVARNAH IN DRUGIH PODJETJIH JE LAHKO DA DOLOČENE ZAKLJUČKE, KATERIH POMEN BOMO V PRIHODNIH LETIH NA VSEH ŠOLAH S PRIDOM UPORABLJALI, KO BO POSTALO DELO V PROIZVODNJI SESTAVNI DEL CELOTNEGA UČNO-VZGOJNEGA PROCESA NA VSEH GIMNAZIJAH.

Nedvomno je prva ugotovitev vsakega, ki je imel posla pri organizaciji dela v proizvodnji in ki je samo delo ter dijake na delovnih mestih po podjetjih stalno spremljal, da je takšno delo za dijaško mladino zelo koristno, ker se mladina pri tem spozna z zahtevami posameznih delovnih mest, spozna stopnjo in naravo tehnične opremljenosti ter organiziranosti posameznih podjetij, kjer delajo, ter ne na zadnjem mestu, seznanijo se z oblikami in vsebino samoupravljanja podjetij po neposrednih proizvajalcih. Prav gotovo pa je, da se dijak na delovnem mestu ni imel prilike seznaniti se samo s prejšnjimi problemi podjetja, spoznal je tudi samo fizično delo, ga pričel drugače vrednotiti in se na ta način pričel osebno prilagajati kot bodoči izobraženec neposrednim zahtevam prakse, se pričel otrešati starega intelektualizma v sedanjih vzgojni praksi in tako v določenih meri že pričel premošči prepad med fizičnim in intelektualnim delom. Niso tudi redki primeri, ko dijak na delovnem mestu najde samega sebe, se tako odloči za bodočo poklic in tako nedvomno premaga eno bistvenih težav na poti v življenje.

Na skoraj vseh šolah so formirane za organizacijo dela v proizvodnji posebne komisije za tehnično vzgojo, ki so morale pripraviti v podjetjih potrebno število delovnih mest, predvsem pa primeren kader za inštruktorje in druge odgovorne ljudi, ki vodijo delo dijakov po podjetjih. Že v samem začetku je bilo potrebno v podjetjih in pri dijakih doseči pravi odnos do dela kot enakovrednega učno-vzgojnega področja, ker je le s takim pravilnim odnosom do vsega lahko delo v proizvodnji postalo dejansko koristno tako za podjetje, kot za šole in posebej za dijake same.

Vrsta podjetij si je želela sprejeti dijake na delo v proizvodnji v mesecu juniju in septembru, ko dijaki že zasedajo izpraznjena delovna mesta, ker odide določeno število delavcev na letni dopust, s čimer se dijaki vključijo neposredno v samo proizvodnjo in niso v podjetju kot takojimenovalni praktikanzi, ki v glavnem le opazujejo in se v samo proizvodnjo neposredno ne vključujejo. Tudi šole so se večinoma odločile za enoten, strnjen turnus dela v proizvodnji in to na koncu ali pa v začetku šolskega leta, ker je tako pouk najmanj moten in tudi pedagoškemu osebjemu omogočen boljši nadzor nad dijaki po posameznih podjetjih. Posamezna podjetja pa si želijo omogočiti delo dijakov tudi v zimskem času, npr. v februarju, ker takrat ni praktikanov z drugih strokovnih šol. Tudi ta čas je za šole dokaj prikladen, ker pada na začetek drugega polletja in je tako morda še ugodnejši, kot je junij, ko so profesorji zaposleni z maturo in zaključkom šolskega leta.

Večina podjetij, ki je sprejela dijake na proizvodno delo, je imela do dela z dijaki zelo resen odnos in so jim poskušala nuditi vse, kar je bilo v njihovih možnostih. Tako so zlasti večja podjetja, kjer je bilo tudi večje število dijakov, imela zadolženega posebnega inštruktorja, ki je skrbel za vseh štirinajst dni skrbel za pravilen potek dela po posebej določenem delovnem načrtu. Takšna podjetja (npr. Jelovica in Gorenjska predilnica v Škofji Loki) niso razporejala dijakov samo od delovnega mesta do drugega delovnega mesta, temveč so ponekod posvetili redno vsak dan po eno uro, kjer so predstavniki posameznih služb iz podjetja razpravljali z dijaki o raznih teoretičnih vprašanjih, ki zadevajo podjetje samo. Ponekod so imeli v podjetjih ali pa v posameznih ekonomskih enotah zasedanja samoupravnih organov, kjer so sodelovali tudi dijaki in tako na konkretnem primeru spoznali, kako in kakšne probleme rešuje v podjetju neposredni proizvajalec.

NEPRAVILEN ODNOS DO DIJAKOV NI PREPOGOST

Pohvalno je prav gotovo, da podjetja, zlasti njihove kadrovske službe in personalni referenti, niso smatrali dijakov kot običajno delovno silo, temveč so jih načrtno premeščali z enega delovnega mesta na drugo, da bi tako spoznali kar največ delovnih operacij in se seznanili s čimvečjim številom delovnih mest. Takšno razporejanje od delovnega mesta na delovno mesto po izjavah inštruktorjev v določenih

Dijaki morajo na delu pisati dnevnik proizvodnega dela, kjer opišejo kompleksno svoje delo, počutje in sploh življenje v podjetju. Dnevnik mora jasno pokazati, kako je posameznik z delovnim mestom živel, se razvijal, raste in kako je uporabljal izkušnje, ki jih je dobil pri teoretičnem delu tehnične vzgoje in ostalem pouku v šoli. Zelo koristno je dati dijaku pred odhodom na delovno mesto določene smernice, kaj vse naj upošteva pri vodenju svojega dnevnika, ker le na takšen način lahko upošteva vse komponente, ki ga vežejo na podjetje in šolo istočasno.

NAGRAJEVANJE JE DRUGOTNEGA POMENA

V pogledu nagrajevanja in ocenjevanja so posamezna podjetja dokaj različna: ponekod nagrajujejo pavšalno in relativno nizko, drugod pa po opravljenem delu in sorazmerno precej visoko. Vendar pa mora biti prav gotovo zahteva po denarni nagradi na zadnjem mestu, kjer je delo v proizvodnji sestavni del

K A D R I in štipendiranje

O šolstvu, posebno o materialnem položaju, se danes izredno veliko piše, a ker se od pisanja in govorenja stanje ne izboljšuje, smo na tem področju iz dneva v dan v bolj kritičnem položaju. Se bolj kot za sam denar gre za vrednotenje dela nasplo. Če rečimo ugotovi razrednik s fakultetno izobrazbo pri obdelavi socialne slike razreda, da je sam socialno najbolj ogrožen, pač ni težko razumeti malodušja in čedalje večje zagrenjenosti med prosvetnimi delavci.

Iz leta v leto slabši kader na tem področju so seveda logična posledica slabega materialnega stanja. Iz prosvete odhajajo sposobni ljudje, ker tu njihovo delo ni cenjeno, niti plačano, po drugi strani pa sprejemamo vse, tudi take brez posebnih moralnih vrlin, pač zato, ker jih rabimo, ker ni drugih — boljših! Za določene predmete (matematiko, fiziko, jezike itd.) že vrsto let primanjkuje predmetnih učiteljev in profesorjev, ker pri tako pičlih sredstvih

ni mogoče uveljavljati večjega razpona — med učiteljem in predmetnim učiteljem ter profesorjem so minimalne razlike. Iz leta v leto je v prosveti zaposlenih več žensk in na osnovnih šolah že težko najdemo kakšnega učitelja. Ker feminizacija tu ni slučajna, se lahko vprašamo, če je »izumiranje« moških na tem učno-vzgojnem področju za stroko koristno. Ni manj zaskrbljujoče ni upadanje kvalitete dela, saj tudi ni stimulacije za študij in za osebno izpopolnjevanje.

Sistem izobraževanja in izpopolnjevanja učiteljskega kadra je pri nas ostal nerazvit in precej zaostaja za smernicami šolstva v celoti. Pozabljamo, da imajo pri izoblikovanju nove šole prosvetni delavci kot neposredni organizatorji in izvajalci učno-vzgojnega procesa najpomembnejšo vlogo ter da je treba zato posvečati stalno skrb njihovemu šolanju in izpopolnjevanju.

Po statističnih podatkih pride v Jugoslaviji na enega učitelja povprečno 42 učencev. Podatki tudi dokazujejo, da primanjkuje pri nas nad 18 tisoč učiteljev. Celoten šolski problem otežkoča tudi dejstvo, da določeno število učiteljev nima ustrezne kvalifikacije in da predavajo predmete, za katere niso strokovno usposobljeni.

V Sloveniji krijemo primanjkljaj predmetnih učiteljev (nad 1.100) s presežkom učiteljev za razredni pouk. Da bi se stanje izboljšalo, je republiški sekretariat predlagal, da bi poleg pedagoške akademije v Mariboru skrbela za izobraževanje predavateljev šol PA v Ljubljani, preoblikovala iz VPS. Poleg teh izrazito kadrovskih šol naj bi zrasle tudi pedagoške gimnazije (iz učiteljskih). Opira se seveda vprašanje, ali bo vse to rešilo dejanski problem. Preveč očitno je dejstvo, da so dohodki v šolstvu že mnogo let nazaj preizkušeni in močno zaostajajo za zaslužki v gospodarstvu in različnih dejavnostih znotraj družbenih služb — naša mladina pa pri izbiri poklica že gleda tudi na to!

Za strokovno izpopolnjevanje učiteljev skrbijo predvsem razredni aktivni v okviru občine in predmetni aktivni v okrajnem merilu. Čeprav ne manjka zanimivih predavanj ter seminarjev, pa je trenutno strokovno kakor tudi politično-ideološko delo le prepuščeno individualnemu prizadevanju.

STIPENDIRANJE NA STRANPOTEH

Štipendiranje je tudi že nekaj časa predmet številnih razprav v javnosti, v šolah vseh stopenj, v delovnih in političnih organizacijah. Omejil bi se samo na nekaj kritičnih pripomb. Štipendije bi se morale (vsaj dokler ne pridemo povsem na princip posojila) podeljevati predvsem po dveh kriterijih:

- kakšno je socialno-finančno stanje učenca in
- upoštevati uspeh, nadarjenost štipendista

Marsikje pa danes ni tako! Poznamo primere, ko otroci odlično situirani staršev in celo nič kaj preveč nadarjeni dobivajo velike vsote, zares bistri, a gmotno šibki otroci pa nikjer ne dobe finančne podpore!

Ustanove, podjetja bi morala bolj načrtno, po svojih potrebah štipendirati in pri izbiri kandidatur bolj kot to, ali je oče član kolektiva ali ne, upoštevati, če bo otrok ustrezen v proizvodno-tehnološkem procesu in organizacijsko kadrovskemu pogledu. Tako bi bilo mnogo manj prepuščanja in preprodajanja štipendistov drugim podjetjem. Posledice takega barantanja so škodljive, negativno vplivajo na značaj štipendista, na njegov odnos do dela in končno do družbe. Zato danes ni važno samo število štipendistov in višina njihovih štipendij, temveč so pomembni tudi pot, način in stimulativnost. Pri vsem tem pa bi morale sodelovati tudi šole.

Seveda je tudi štipendiranje v prosveti problematično. Štipendij je veliko premalo in zelo so nizke. Primer: pri primanjkljaju 1100 predmetnih učiteljev je imelo lansko leto na PA v Mariboru le 35% bodočih pedagogov štipendije in sicer v povprečju 10.420 dinarjev — kar je tudi najnižje povprečje v primerjavi z ostalimi. Še slabše je za izredne študente, ki so zmeraj več ali manj prepuščeni samim sebi in največkrat niti potnih stroškov ne dobivajo povrnjeni.

Kje so vzroki za takšno stanje, vsi dobro vemo. Na vseh forumih govorimo o tem, da je treba energično poseči na to zanemarjeno področje. Veliko razpravljamo o rebalansih v občinskih proračunih v korist družbenih služb, standarda občanov — a stvar se nikamor ne zgane! To obotavljanje pa je za nadaljnji razvoj družbeno zelo škodljivo. Le doklej bo še šlo tako naenkrat? F. Cezar

NAMESTO STANOVANJA — »DOBRE PROMETNE ZVEZE«

Glasilu občinskega odbora SZDL Ljubljana—Vič—Rudnik »Naša komun« je v letošnji deveti številki objavilo sestavek o problemih vzgoje in izobraževanja na področju te občine, o katerih so podrobneje razpravljali na razširjenem plenumu občinskega odbora SZDL.

Na plenumu so razpravljali med drugim tudi o vprašanju kadrovske zasedbe na šolah, ki je precej pod povprečjem. Prav o tem vprašanju razmišljajo resno tudi sodelavci zavoda za prosvetno pedagoško službo Ljubljana—Vič. Na svojem območju ima ta zavod sedem občin (Cerknica, Grosuplje, Kočevje, Logatec, Ribnica, Vič in Vrhnika), v katerih je 35 osrednjih in 83 podružničnih šol (skupno 118 osnovnih šol).

Ugotovitve kažejo, da je potrebna za rešitev kritičnega kadrovskega vprašanja takojšnja pomoč množičnih organizacij, občinskih skupščin in sekretariata za šolstvo, če bodo hoteli v naslednjih sedmih letih vsaj deloma realizirati načela šolske reforme.

Po zadnjih podatkih, zbranih 15. septembra, ko bi moralo šolsko delo že normalno potekati, je manjkalo toliko predmetnih učiteljev in profesorjev, da so si morali na osrednjih šolah pomagati pri pouku z nestrokovnim kadrom. Tako so ti učitelji prevzeli pouk tedensko za 167 ur slovenskega jezika, 44 ur srbohrvatskega jezika, 37 ur angleščine, 84 ur nemščine, 470 ur matematike, 113 ur fizike, 72 ur zgodovine, 40 ur zemljepisa, 112 ur biologije, 32 ur kemije, 40 ur spoznavanja narave, 266 ur tehnične pouka, 67 ur likovnega pouka, 151 ur gospodinjstva pouka, 69 ur glasbenega pouka in 190 ur telesne vzgoje.

Pretežni del predmetnega pouka so prevzeli učitelji razrednega pouka, ki pravzaprav že nekaj let rešujejo pomanjkanje predmetnih učiteljev in profesorjev. Šole so v tej stiski poiskale študente in absolvente VPS in filozofske fakultete za poučevanje predmetov, ki jih študirajo. Seveda je najtežje predavati tistim, ki poučujejo predmete, katerih niso študirali. Tako na primer poučuje matematiko absolvent geografije, profesor slavist ali zoolog itd., zato se morajo le-ti za take predmete temeljito pripravljati.

Učnih moči še vedno ni dovolj, zato razpisujejo šole prazna mesta in vabijo honorarce in upokoјence. Vprašanje je tudi, kakšni

na bo metodična stran pouka, če npr. poučuje absolvent ekonomske fakultete gospodinjški pouk, diplomant šole za umetno obrt pa srbohrvščino? Kako bodo mogli taki predavatelji najti dober kontakt z učenci, ki je velika umetnost vzgojitelja, saj te skrivnosti ne morejo poznati, ker nimajo niti osnovnih pojmov o mladinski psihologiji?

Kljub temu, da so si šole pomagale pri posameznih predmetih z nestrokovno zasedbo, pa je na vrsti šol ostalo nezasedenih še 215 tedenskih ur.

To, da letos ni dovolj učnih moči, bodo občutili osrednje šole v naslednjih letih, ko bodo dobile učence s podružničnih šol z mnogo slabšim znanjem.

Na Vrhu nad Rovtami manjka en učitelj, na Travi dva, na Kopanju eden, na Polici eden, na Zalni dva, v Zagradcu dva, na Mohorjnih eden. Učence iz Spodnje Slivnice, kjer je učiteljica že dalj časa bolna, so prešolali v Grosuplje, z Dvorske vasi pa v Velike Lašče, medtem ko je šola v Mohorjnih zaprta.

Vzrok za pomanjkanje učnih moči oziroma za beg učitelstva v podeželja v mesta moramo iskati v slabih stanovanjskih razmerah. V Novi vasi so lani dobili za matematiko podstrešno sobo brez opreme, peči in vode. Zaradi takih razmer je letos odšel ta učitelj drugam. V Horjulu ni sobice s kuhinjo za žensko učno moč, kaj šele, da bi bilo družinsko stanovanje! Podobno je v Škofljici, kjer morajo vsi učitelji stanovati drugod in se vsak dan voziti v službo. V Polhovem gradu se letošnje učence na bolje, zato je tudi dovolj dobrega učnega kadra.

V razpisih službenih mest na nekaterih šolah piše, namesto da

Skupno priporočilo

Družbena prizadevanja v našem vzgojno-izobraževalnem procesu, kar je v zakonu o reformirani šoli že tudi uzakonjeno in kar se v praksi vedno bolj uveljavlja, so usmerjena na vsestransko oblikovanje otroka. To pa ni samo dolžnost šole, temveč tudi družine in družbe. Šoli pa je treba dati možnosti in ji pomagati pri izpolnjevanju njenega programa, h kateremu sodijo tudi interesne dejavnosti v otrokovem prostem času.

Mnoge dejavnosti otrok v njihovem prostem času vključujejo v svoj program dela najrazličnejše organizacije in ustanove, ki delajo z otroki v raznih otroških kolektivih — predvsem v pionirskih odredih ob šolah. Te organizacije so dosegle ponekod v svojem delu s pionirji in mladino že lepe uspehe. Ob tem pa se vedno bolj kaže tudi negativen pojav nekoordiniranega dela med organizacijami samimi ter njimi in šolskimi organi. Nekatere teh organizacij skušajo uveljavljati svoje programe neposredno, ne da bi jih pravčasno uskladile s programi in organizacijo drugega dela s pionirji in mladino ob osnovni šoli. Takšni posegi so zlasti pogostni prav ob koncu šolskega leta, ko se nakopičijo razne prireditve in tekmovanja, ki jih izvajajo posamezne organizacije, kar povzroča preobremenitev otrok in ne prinese zaželenih uspehov, zlasti ne vzgojnih.

Da bi v bodoče pri delu s pionirji ne bilo nenačrtnosti, je nujno, da vse organizacije, ustanove, društva, ki vključujejo v svoje dejavnosti tudi dela s pionirji v pionirskih odredih oziroma v šolah, ter šolska vodstva in šolski sveti sodelujejo med seboj ter sestavljajo enoten program dela z otroki v njihovem prostem času. Mimo tega skupno sestavljene enotnega programa pa ne sme nobena organizacija s tem, da bi posegala posebej v dejavnosti pionirjev in mladine v šoli, ker bi s tem samo dodatno obremenjevala otroke in oteževala izpolnitev zastavljenega enotnega programa.

Na skupnem sestanku vseh organizacij in društev, ki sta ga sklicala Zveza prijateljev mladine Slovenije in republ. sekretariat za šolstvo SRS 26. IX. 1964, je bila znova potrjena vloga pionirskih starešinskih svetov pri usklajevanju programov organizacij in društev, ki delajo z otroki in mladino, kot že do sedaj uveljavljenega mentorja pionirske in mladinske organizacije ter mobilizatorja in koordinatorja vseh organizacij in društev na šoli. Pionirski starešinski svet usklaja ta program dela s pionirji in mladino tudi s programom rednega šolskega pouka.

V skrb za konkretno delo z otroki je torej ob šoli najpomembnejši organ pionirski starešinski svet. Zato morajo biti vse organizacije, ki imajo v svojem programu delo s pionirji in mladino, živo zainteresirane za nadaljnje utrjevanje in delovanje pionirskih starešinskih svetov ter za to, da bodo v njih njihovi — najbolj delovni predstavniki. Na omenjenem skupnem sestanku so se zato tudi dogovorili, da bodo vse prizadete organizacije in društva predlagala svoje kandidate, ki bodo izvoljeni v pionirske starešinske svete na občnem zboru društev prijateljev mladine v tednu otroka oziroma v mesecu oktobru, ali pa bodo izbrani na sestanku krajevnega odbora SZDL. Tako zbrani v pionirskih starešinskih svetih bomo vsi skupaj omogočali resnično pestro in vsestransko delo pionirjev, obenem pa bo to delo usklajeno z rednim vzgojno-izobraževalnim procesom v šoli, prispevalo tudi k razvoju celovitosti mlade osebnosti, za kar si vsi prizadevamo.

Zveza prijateljev mladine Slovenije
Republiški sekretariat za šolstvo SRS
Centralni komite Zveze mladine Slovenije, Zveze združenj zveza Slovenije.

S pomočjo republiškega dolgoročnega posojila bo do februarja dograjen nujno potrebna nova, moderna osnovna šola v Zagorju ob Savi. Dela gredo h koncu. 8. februarja bo z vrsto kulturnih prireditvev šola izročena namenu. Trboveljski zavod za PPS pripravlja za to priložnost srečanje vseh zasavskih prosvetnih delavcev

venije, Zveza za splošno telesno vzgojo »Partizan«, Prirodoslovno društvo Slovenije, Društvo likovnih pedagogov Slovenije, Organizacija klubov OZN, Društvo SRS za Združene narode. Glavni odbor RK Slovenije, Ribiška zveza Slovenije, Zveza esperantistov Slovenije, Zveza hortikulturnih društev Slovenije, Šahovska zveza Slovenije, Filatelistična zveza Slovenije, Gasilska zveza Slovenije, Glavna zadruga zveza Slovenije, Strelska zveza Slovenije, Planinska zveza Slovenije, Plavalna zveza Slovenije, Smučarska zveza Slovenije.

je stanovanje zagotovljeno — »kraj ima prometne zveze...« Toda avtobus odpelje iz vasi ponavadi zjutraj, vrača pa se zvečer, kar je neprimerno za učitelja, ki bi se vozil v službo. Prosvetni delavci ne morejo dobiti stanovanja tudi v Kočevju, čeprav je industrijsko mesto. Podobno je tudi v Stieni, Cerknici, Loškem potoku in Starem trgu ter v vasi Fara, kjer ni mogoče dobiti za učitelja niti kabinete. Ti primeri zgovorno opozarjajo, da bo treba resno poskrbeti za gradnjo stanovanj za učitelstvo, saj je od tega marsikaj odvisno, ali bo kakšna šola lahko še žive-la, ali pa jo bo treba zapreti.

Drago Vončina

Seminarji za učitelje praktičnega dela v šolskih delavnicah

Preobrazba industrijskih šol, šol s praktičnim poukom in vajenskih šol v poklicne šole pomeni vsebinsko spremembo izobraževalnega procesa in terja poleg vsebinskih, organizacijskih in materialnih pogojev tudi pedagoško usposobljen učni kader.

Rezultati ankete učnega kadra na strokovnih šolah, ki jo je izvedel Zavod SRS za strokovno izobraževanje, pa kažejo, da je večini učiteljev praktičnega dela potrebno dopolnilno pedagoško izobraževanje.

Zato je Zavod SRS za strokovno izobraževanje v mesecu avgustu 1964 organiziral dvodnevne seminarje za učitelje praktičnega dela v šolskih delavnicah industrijskih šol, šol s praktičnim poukom in vajenskih šol, ki prehajajo v poklicne šole.

Seminarji so bili organizirani za učitelje praktičnega dela po strokah in sicer v Ljubljani za grafike, kovinarje, gradbenike, trgovce in za tiste, ki učijo praktično delo v obrtnih šolskih delavnicah. V Mariboru pa so se zbrali v prostorih elektrogospodarske šole vsi tisti učitelji praktičnega dela, ki v šolskih elektrodelavnicah izobražujejo bodoče elektroinstalaterje, obratovne električarje in radiomehanike. Razen tega so se posameznih seminarjev udeležili tudi ljudje iz gospodarskih organizacij in sicer tisti, ki imajo v delavnicah in podjetjih na skrbi vajence za tiste del učnega načrta, ki se izvaja na delovnih mestih. Vseh udeležencev je bilo na seminarjih 152.

Dvodnevni program seminarjev je predvsem obravnaval pedagoško tematiko. Obenem je vključeval informacije o vseh reformnih materialih. Posebna pozornost pa je bila posvečena metodi praktičnega dela, to je metodi, ki obravnava načine, kako posredovati vsebino strokovno praktičnih znanj v šolskih delavnicah in na delovnih mestih v podjetjih.

Prvi dan je na vsakem seminarju prof. Ivan Bertoncelj, direktor Zavoda SRS za strokovno izobraževanje, obrazložil sistem poklicnega izobraževanja. Učitelje praktičnega pouka je informiral o konceptu izobraževanja strokovnih kadrov, kakor jo zahtevajo priporočila in stališča Skupščine SRS, ter o izhodiščih, zahtevah in potrebah gospodarstva in družbe. Nadalje jih je informiral o ugotavljanju nomenklature in klasifikacije poklicev, o zgradbi profila poklica in učnega načrta. Se posebej je poudaril izvedbo izobraževalnega procesa v šolski delavnici in učilnici. Svoja izvajanja je dopolnil s tem, da je posredoval izdelane profile poklicev, za katere praktično izobražujejo mladino v šoli, s potrebno obrazložitvijo, kaj je profil poklica, kakšne so vrste profilov poklicev in kakšna je njihova vsebina ter kako priti do njih. Razložil je tudi prednosti profilov poklicev in povezanost ozkih in širokih profilov poklicev. Govoril je o današnjem stanju in povedal, koliko in kakšne profile za vrsto poklicev raznih gospodarskih panog je pripravil Zavod SRS za strokovno izobraževanje. Pojasnil je tudi merjenje in spremljanje rezultatov za prakso in teorijo.

Prof. Ivan Andoljšek je predaval o vzgojnoizobraževalnih problemih pri oblikovanju mladega človeka za poklic. Seznanil je seminariste za duševnim in telesnim razvojem mladine v času, ko

se usposablja za poklic. Obravnaval je vzgojne prijemne metode, sredstva in oblike vzgojnega dela. Še posebej je osvetlil vzgojni smoter za področje strokovnega izobraževanja v zvezi z resolucijo izobraževanja strokovnih kadrov.

Drugi dan je strokovni sodelavec Ivan Kejžar predaval o metodi praktičnega dela. Učitelji, ki poučujejo kakršnokoli praktično delo v šolskih delavnicah, morajo poznati tudi načine, kako se to delo poučuje. V tej temi so spoznali, kako naj se pripravijo na pouk, kako naj posredujejo, spremljajo in merijo strokovno praktična znanja. Predavatelj je obravnaval predvsem demonstracijske metode, ki so najprimernejše za poučevanje praktičnega dela. Udeleženci so nato v utrjevanju te metode sami demonstrirali posredovano metodo na primer iz lastne stroke.

Udeležencem seminarjev vseh strok so bili razdeljeni tile enotni materiali: priročnik za učno osebo je »Metoda poučevanja praktičnega dela«, ki ga je napisal prof. Ivan Bertoncelj. To je brošura, ki uvaja učno osebo v metodo poučevanja in analize tehnoloških postopkov. Brošura je nujen priročnik za pripravo na pouk. Nadalje so dobili seminaristi še In-

formator št. 3 Zavoda SRS za strokovno izobraževanje, ki je izšel letos, ter materiale po strokah: profile poklicev za grafike, električarje, kovinarje, gradbenike, trgovce in poklicev za obrt, lista nalog za osnovne programe in še po tri analize nalog iz osnovnega programa za posamezne poklice.

Taki dopolnilni seminarji so prav gotovo koristni za učitelje praktičnega dela in se bodo nadaljevali še po potrebi vsako šolsko leto. Verjetno bodo tudi spodbudili mnoge udeležence za daljši in sistematični pedagoški študij na pedagoški akademiji.

KOLAR ZORA
prosvetni svetovalec
Zavoda SRS
za strok. izobraževanje

Začetno branje in pisanje po stavčni metodi

Z Dal Piazovo stavčno ali proporcionalno metodo se je pred sedmimi leti začela ukvarjati tov. Almir Marusič, učiteljica na osnovni šoli JP-Vojka v Kopru. Zaradi uspehov, ki jih je v svojem razredu dosegala, se je vsako leto večalo število učiteljev, ki so se začeli zanimati za delo po tej metodi. V šolskem letu 1962/63 je poučevalo po stavčni metodi 22 učiteljev, po globalni pa 6 učiteljev. Ti učitelji so se večkrat sestajali ter skrbno razpravljali o metodskih posebnostih začetnega branja in pisanja, o izdelavi potrebnih didaktičnih pripomočkov in podobno. Aktivne za stavčno metodo je vodila tov. Almir Marusič, za globalno pa tov. Vida Gojkovič. Letos poučuje po stavčni metodi 54 učiteljev, 10 pa po globalni.

Zavod za prosvetno pedagoško

službo Koper ni mogel mimo teh poštrednih prizadevanj najbolj elementarcev, zato jim je že od samega začetka obljubil svojo strokovno in materialno pomoč. Obe metodi zahtevata veliko pripomočkov, kar zelo obremenjuje učitelje, ki morajo v glavnem sami izdelovati stenske slike, bralne plakate, črkovne slike in drugo.

Prednost stavčne metode je, da že v prvih dneh pouka učence silno razgiba, takoj izkoristi otrokovo željo po branju in pisanju, saj je znano, da je ta največja ob vstopu v šolo. Učenci si hitro osvojijo pojem stavka, svoje misli izražajo z risbami in črticami različnih dolžin, kar kmalu spoznajo, da morajo napisati toliko črk, kolikor glasov slišijo v besedi, da morajo pri branju slišati toliko glasov, kolikor je

črk in podobno. Postopoma, toda mnogo prej kot z drugimi metodami se naučijo lepo pisati in brati, saj se učijo tiskane črke in male pisane istočasno, poudarek je na mali pisani črki. Konec decembra, najpozneje pa januarja se zaključijo posredovanje vseh oblik črk, zato je v drugem polletju dovolj časa za pismeno izražanje in za branje, to je: za utrjevanje in poglobljanje vseh vrst izražanja.

Praksa je pokazala, da se ta metoda lahko uspešno uporablja tudi v kombiniranih oddelkih, več dosežejo tudi manj razviti učenci. Ob tej priliki želimo opozoriti tiste, ki se zanimajo za delo po stavčni metodi, da bo v kratkem na razpolago brošura tov. Almir Marusič »Kako vodim prvotince v svet branja in pisanja«.

C. C.

Različni pogledi na pouk literature

Od 3. do 5. oktobra je Zavod za prosvetno-pedagoško službo Vič organiziral seminar za učitelje slovenščine.

Večinoma so bila vsa predavanja posvečena metodičnim problemom, edino predavanje Helge

Glusič, asistentke na filozofski fakulteti, je bilo posvečeno naši povojni književnosti. Za dokončne sodbe o tej književnosti je še prezgodaj, vendar je bilo prijetno poslušati lastna mnenja predavateljice o tej književnosti, ki jih je

podpirala z ilustracijami iz del samih. Zlasti izčrpana je bila bibliografija, ki bo marsikoga opozorila na dela, ki jih je morda prezrl.

Kar zadeva metodiko materinščine, sta bili zlasti zanimivi predavanja prof. Marice Dolgan in dr. Olge Strle. Marica Dolgan je bila posebno topla zaradi njene vztrajnega prizadevanja, da bi privzgojila ljubezen do knjig tudi mlademu rodu, ki mu je sicer ljubši šport, film in televizija. Izkazalo se je, da so med učitelji slovenščine dokaj različni pogledi na pouk literature, zlasti glede na sistematičnost tega pouka, biografsko prenatrpanost, interpretacijsko metodo in poudarek na sodobni književnosti. Dr. Olga Strle iz pedagoške akademije je podala nadrobno kritiko naših osnovnošolskih jezikovnih vadnic, posebno z ozirom na obdelavo sintakse v njih, in nas opozorila, da tem knjigam ne smemo na slepo zaupati, ampak bo treba sproti preverjati, če so raz-

lage in vaje iz njih dovolj enostavne za naše otroke in če so resničen prispevek k njihovi jezikovni sposobnosti in njihovemu razumevanju jezikovnih zakonitosti.

O novostih, ki jih v zadnjem času vnašamo v pouk slovenščine, pa sta poročali pedagoški svetovalki Marija Jalen in Petra Dobrila. Marija Jalen nas je seznanila z uvajanjem učnih lističev za slovenski jezik v našo šolsko prakso. Petra Dobrila pa nam je posredovala vpogled v delo za revizijo učnega načrta za slovenski jezik. Posebno z veseljem je bilo sprejeto na znanje, da bo spremenjeni učni načrt spe; zagotovil peto uro slovenščine v sedmem in osmem razredu osnovne šole.

Kljub napornemu delu v dopoldanskih in popoldanskih urah je bil seminar duhovno razgiban in bo brez dvoma vnesel marsikakšno novost v naše bodoče delo v razredu.

F. Zagor

Še o učbenikih za angleški jezik

Še nekaj misli k članku: »Kam plovemo« z novim učbenikom angleškega jezika za 8. razred osnovnih šol. Mnenje večine tistih, ki poučujemo angleški jezik je, da že precej dolgo plavamo in se potapljammo z vsemi angleškimi učbeniki.

Naj začnem kar pri prvih dveh, to sta učbenika za 5. in 6. razred, ki jih je napisala prof. Pestotnikova. Pisana sta za poučevanje po izključno direktni metodi in ko sta izšla, je bil učitelj prepričan samemu sebi; delaj, kakor veš in znaš! Ko smo se potem nekaj let lovili, iskali in končno našli neko svojo lastno metodo, je leta 1964 izšel priročnik za učitelje, ki ga je sestavila prof. Milena Kos. Nekaj pregovor pravi: mnogo stvari v življenju pride prepozno. S tem nočem reči, da nismo hvaležni prof. Kosovi za navodila v priročniku, toda še bolj hvaležni bi ji bili, kot bi priročnik izšel istočasno z učbeniki.

Druga težava nastopi pri prehodu iz 6. v 7. razred, ko začnemo delati po učbeniku, ki ga je napi-

sal prof. Grad. Kot že tudi omenja tov. Kaiserjeva, se ta učbenik močno razlikuje od učbenika prof. Pestotnikove. Spet je treba, hočeš nočeš, menjati z metodo.

Za krono vsega smo doživeli zdaj še izdajo novega učnega učbenika za 8. razred. Otroci so se ga silno razveselili, saj ima lepe modre platnice, bel papir in še lepše fotografije. Toda kako so bili razočarani, ko sem jim povedala, da ne bomo delali po teh učbenikih, ker pač niso duševno dorasli vsebini nove knjige. Ne bom govorila o tem, da so zaman dali 500 din za učbenik in to podedalski otroci, katerih socialno stanje je neprimerno slabše od stanja mestnih otrok.

Kdo je pri vsem tem najbolj prizadet? Mladina, kateri hočemo nuditi prav vse, le znanje postavljamo nekam v ozadje. Mirno lahko zapišem, da sta le preobširnen učni program in nered pri naših učbenikih tista grešna kozla, zaradi katerih učenci iz leta v leto znajo manj in manj angleškega jezika.

Jelka Spiletič

V nizkih zasilnih prostorih barake se gnetejo vajenci — bodoči strokovnjaki (Foto: Marjan Zaplatil)

GRADNJA NOVEGA ŠOLSKEGA CENTRA KOVINSKE SMERI V LJUBLJANI? — KDAJ?

Industrijski center kovinske stroke na Viču v Ljubljani že dvajseto leto domuje v zasilni baraki, ki so jo tedaj začasno postavili, dokler se za to šolo ne bo zgradilo novo postopke. Zdal kaže, da so dozoreli pogoji za gradnjo novega šolskega centra kovinske smeri.

Ne bi bilo treba pisati teh vrstic, če bi bili prepričani, da bo gradnja takega šolskega centra kaj kmalu zares krenila z mrtve točke, a pri nas je že tako, da morajo nekatere stvari do svojih skrajnosti, preden se zanje resno zavzamemo. Ne bo odveč opozoriti na nekaj poglavitnih problemov in težav, s katerimi se mora boriti učiteljski kolektiv te šole, in spregovoriti tudi na kratko o uspehih, ki jih kljub vsemu dosega ta zavod.

V učilnicah, ki so nizke, tako da je normalno kroženje zraka onemogočeno, se gnete vsak dan 465 učencev. Pripeljejo se (polovica se jih vozi) tudi iz oddaljenih krajev: Dolenjske, Notranjske in Stajerske. Ker šola nima svojega internata, mora zaradi čestih zamud vozačev in njihove utrujenosti se-

veda trpeti pouk. Tako v danih pogojih, kakor pač gre, pripravlja šola vajence 52 industrijskih in obrtnih podjetij ter 74 privatnih mojstrov — pripravlja jih za njihove poklice po novih konceptih poklicnega izobraževanja, izvajajo jim tako imenovane A-programe: v delavnicah se ti vajenci (z enkrat le prvi letnik pripravljajo s praktičnim reševanjem za ustrezno delo v proizvodnji, za 25 različnih poklicev kovinske smeri. Se le lanske leto je prišlo v našem strokovnem izobraževanju do teh pomembnih sprememb, ko šola naraščajočim vajencem, ko jih bo tudi kasneje na njihovih delovnih mestih spremljala in usmerjala. Sistematično delo vzgoje, vsebinski nadzor nad delom vajencev prehaja tako s podjetji na šolo. Jasno pa je, da take spremembe v delu šole, ki posegajo v bistvene značilnosti celotne osebnosti bodočih strokovnjakov in upravljalcev, zahtevajo tudi ustreznih sprememb — ne le v učnih načrtih, ne le v dobrih, sposobnih učiteljskih kadrih, temveč v prvi vrsti v drugačnih pogojih dela: šola potrebuje, če naj zadovoljivo izvajajo svoje naloge, pri-

merne prostore, opremljene delavnice, internat in — ne nazadnje — sredstva, da bo ustrezno stimulirala učitelje (da ne bodo uhajali v proizvodne organizacije tako kot zdaj). A kljub vsemu: novosti novega načina izobraževanja vajencev (ko namesto 3 mesecev, kot je bilo prej, zdaj nepretrgoma obiskujejo šolo 6 mesecev, ko šola spremlja njihovo delo tudi kasneje na delovnem mestu itd.), kljub omenjenim težavam, v katerih ta šola dela, so že opazni lepi uspehi: potrdilo pozitivnih rezultatov tega dela prihaja od strani prizadetih podjetij, katerih vajenci so obiskovali to šolo. »Skoda«, pravijo le-ti, »da še prej ni prišlo do takih sprememb, lahko bi bili naši proizvodni uspehi že večji, kot so...«

V 12 letih dela te šole si je v Izobraževalnem centru kovinske stroke na Viču več kot 4000 vajencev pridobilo usposobljenost za delo v proizvodnji. Zdal je ta šola krenko zastavila, da bi po novih smereh izobraževanja in vzgoje mladih proizvajalcev uspešna tudi svojem delu novo vsebino, ki pa bo lahko prav zaživele le v novih, sodobno opremljenih šolskih prostorih.

Stoletnica šolstva v Domžalah

V nedeljo 8. novembra bo minilo 100 let, odkar je bila ustanovljena osnovna šola v Domžalah. Le-ta je bila enooddelčna, vanjo pa je bilo vpisanih 110 otrok. V tem obdobju in še posebej po osvoboditvi, se je v razvoju šolstva pokazal precejšen napredek tudi v Domžalah. V zadnjih letih pod Avstrijo je bila domžalska šola štirirazrednica, v bivši Jugoslaviji pa sedemrazrednica in meščanska šola. Danes sta v Domžalah dve popolni osnovni šoli s 1200 učenci, zavod za glasbeno vzgojo, višja gospodarska šola v Grobljah, vajenska šola kovinske stroke, srednja tehnična usnarska in galanterijska šola ter večerna ekonomska srednja šola. Osnovni šoli imata v obeh poslopih 22 učilnic, pouk pa je dvoimenski. Ker zaradi razvoja industrije, gradnje stanovanj in blokov in s tem povečanja prebivalstva tudi ti prostori ne bodo zadostili potrebam, pripravlja občinska skupščina v Domžalah že načrte za novo šolsko poslopje.

Prosvetni delavci, ki so službovali v Domžalah, vlnudno vabimo na proslavo!

N. V.

Razredni kolektiv in njegovo vodilno jedro

V malokateri šoli je tako pisan sestav učencev kot v rudarski šoli Velenje. Če gleda na to, da v prvi letnik šole sprejemajo tiste, ki niso dovršili popolne osemletke (rudarski stan ni vabljljiv), je razred pravi konglomerat in le spretna roka pedagoga ga lahko disciplinira. Lahko si potem mislite, da vzgojiteljevo delo tu ni rožnato.

Če hočes z mladim človekom delati, ga moraš poznati. Vemo, kako težko je vse učence, če jih je v razredu 35, spoznati. Kot priti na roki so in zato občutljivi. Občutljivi predvsem za nepravilno ravnanje. Z eno samo krivično obsodbo si bomo učenca za vedno odtujili. In še pozneje v življenju nam tega ne bo nikoli popolnoma odpustil. Spominjam se fanta, ki so ga deset let starega obsodili, da je zažgal domaćijo, čeprav je ni. Na kraju samem so mu le nekoliko dokazali s škatico vžgalic, starši in zastopniki varnosti, da je on zažgal — in moral je priznati. Tega ne more pozabiti. V kolektivu je silno občutljiv za

vsako sumničenje in hkrati tudi močno zagrenjen.

Primer je samo ilustracija, ki naj pokaže, kakšne so lahko posledice nepravilnega ravnanja, pač zaradi tega, ker otroka niso poznali. V omenjenem primeru tudi niso pretehtali vseh okoliščin ob požaru.

Tu je en sam primer. Toliko huje je delati napake v kolektivu, kjer te opazuje in reagira, denimo, trideset doraščajočih ljudi. Doraščajoči so v pubertetni fazi razvoja še toliko bolj občutljivi.

Kljub temu mora biti razred organiziran skupnost, ki se medsebojno podreja in priznava red, ki ga diktira kolektiv sam. Marsikje še vedno podcenjujejo razredno skupnost, to najbolj živo in tudi avtoritativno obliko upravljanja v razredu. Jasno je, da jo je treba voditi. Vzgojitelj mora biti ob njej vedno buden in jo pravilno usmerjati. Predvsem pa mora paziti, da je jedro razredne skupnosti zdravo. Ni malo dela in skrb, da tako jedro tudi formiramo.

Čas je vedno bolj zlat in ga tudi pri takem delu ne smemo preveč izgubljati.

Zdi se mi, da ga še najmanj vzamejo testi. Najlažji je Morenov test, ki ga lahko v najkrajšem času sestavimo. Fantom in dekletom, ki so stari šestnajst let in več, lahko damo bolj zrela vprašanja. Povejmo jim, čemu nam bo analiza odgovorov služila. Anketni listi pa so lahko anonimni.

Sam sem dal takile vprašanja: S kom v razredu greš najraje v kino? Koga ne bi hotel nikoli povabiti v družbo? — Samo pet je bilo takih, ki na drugo vprašanje niso odgovorili. Po analizi sem ugotovil, da prvotno jedro razredne skupnosti ni bilo posrečeno izbrano, predvsem pa predsednik, ki je bil na videz miren, toda zelo subjektiven. Kaj rado nas pri slepem določevanju razredne skupnosti premosti disciplinarni videz posameznega dijak ali pa dobre ocene. Oboje pa nikakor ne more že biti merilo njegove socialne zrelosti.

V kolektivu bi nas vedno in predvsem moralo zanimati to,

kako je kak učenec socialno zrel. Čim zrelejši je, tem lažje se vključuje v kolektiv in tem bolj ga učenci cenijo.

V razredu smo po analizi neprisiljeno menjali predsednika, druge štiri člane pa smo pustili. Delo razredne skupnosti se je tako izboljšalo in dosegel sem, da se učenci vsak mesec sami sestajajo in po točkah določajo disciplino in prizadevnost vsakega posebej.

Z enkratno ugotovitvijo, ki nam jo Morenov test pokaže, se ne smemo biti zadovoljni. Na papir smo ujele le trenutno socialno stanje odnosov v razredu. Tudi to ni statično in se menja. Test v malo drugačni obliki zopet izvedemo. Dobljena analiza nas opozori na kake pomembne premike v razredu, ki so mogoči in nevarni predvsem, če so negativni. Lahko pa nam samo potrdijo veljavnost prvega testa in vrednost razrednega jedra.

Ob vsem nastaja vprašanje, kako naj ravnamo, če je jedro razreda negativno in so nam ga učenci v testu izbrali. Takega razreda še nisem imel. S testom

nekaj tednov po začetku pouka tudi počakamo! Dober vzgojitelj mora znati potrkati na košček dobrega srca, ki se skriva v slehernem mladem srcu. Mora znati usmerjati mladino in ji tudi nevsiljivo posredovati pozitivne moralne vrline človeka, kot so delo, spoštovanje starejših in sebi enakih ter podobno. Vendar bi pa ob vrsticah le rad navezal polemiko, ki bi razčiščevala tudi tako vprašanje, kot je ono o kolektivu, kjer ni pozitivnega učenca v razredu. To sodi že v področje mladinskega prestopništva in bi nam lahko odgovorili dolgoletni praktiki s tega področja.

Nedvomno se je nujno potrebno v takih primerih opreti na učence, na njihovo upravljanje — sicer pa nam je Makarenko še vedno svetel vzgled; vendar ne smemo trditi, da je njegova skupina v celoti bila negativna. Nisem mislil tako daleč. Želel sem le poudariti pomembnost na videz skromnih testov, ki pa so nam odlični pomagali pri vsakodnevnom reševanju vzgojnih nalog, ki so silno pomembne. Predvsem zato, ker moramo neprestano misliti na samoupravljanje učencev in s tem na navajanje na samostojno življenje, ki mora izženeti v delu!

—V—

POTREBA PO STALNI OTROŠKI GALERII

Estetska vzgoja je tako širok in nedolčen pojem, da ga prvi hip občutimo kot lep sij za gorami — ali od vzhajajočega ali zahajajočega sonca, ali pa je morda ogenj. To samo po sebi ni nič hudega, saj hodimo v gledališče, na razstave, v kino, včasih zaplesamo, kaj preberemo ali napišemo. Dosti težje je, če ga tako ali podobno občutijo otroci, katere pravzaprav zajema pod svoje vzgojno okrilje, pa nimajo priložnosti, da bi šli v mladinsko gledališče, videli mladinski kino, slišali primeren koncert, obiskali dobro pripravljeno razstavo ali morda celo sami kaj ustvarili.

Ustavimo se ob dejstvu: otroci naj bi sami kaj ustvarili. Vsi smo si na jasnem, da si otrok v času šolanja gradi ne le temelje svojega bodočega znanja, pač pa tudi estetskega okusa in zmožnosti sprejemati estetske vrednote. To mu lahko posredujemo s pripovedovanjem, branjem, tako, da ga vodimo v gledališče, na koncerte, razstave. Vendar smo s tem opravili pravzaprav le bore tisti delež, ki bi ga pri pouku označili z verbalizmom. Otroku ni dovolj, da gleda, posluša, sodoživlja, pač pa je bistvene važnosti, da soustvarja. Ako ga pustimo pasivnega, je vse naše prizadevanje pri estetski vzgoji ostalo na stopnji »verbalnega pouka« — kajti izpopolnitev besede ni le podoba, pač pa predvsem dejanje. Otroci, ki bo sam igral, pel, modeliral ali celo plesal, bo posamezne pa-

noge estetskega udejstvovanja doživel tako rekoč s celim telesom in mu bodo postale nuja, potreba za vse življenje, če ne kot ustvarjalcu, pa kot ljubitelju. In če smo ga pripeljali do tega — je naša estetska vzgoja dosegla smoter.

Pogosto govorimo o mladinskem gledališču, kinu, knjižnici, družabni in plesni vzgoji — danes pa se ustavimo pri razstavi mladih likovnikov v atriju ljub-

ci poznajo, še posebej pa bi mlade obiskovalce vzpodbujalo pri njihovem likovnem ustvarjanju. Če bi tu bili panoji z otroškimi izdelki in to morda najboljšimi izdelki otrok iz vse Slovenije. Marsikateri — da ne rečem vsak od obiskovalcev bi si gotovo želel, da bi tudi njegov izdelek kdaj visel tu — kar je vsekakor dovolj stimulativna želja.

To je samo misel. Morda bo kateri izmed naših pedagogov in kulturnikov povedal svoje mnenje o tem. Glede na razstavo del o stari Ljubljani, katero je pripravil likovni oddelček Pionirskega doma (v minuli sezoni je pripravil pet večjih ali manjših razstav otroških del), morda ne bi bilo napačno sklepanje, da bi prav Pionirski dom kot centralna ustanova za estetsko vzgojo mladih bil poklican, da uresniči zamisel o otroški galeriji.

NEZA MAURER

ljanskega magistrata. Stara Ljubljana je oživila, starejšim obiskovalcem razstave kaže podobe in barve, ki jih sami niso opazili, mlajšim pa potrjuje, da so sami v resnici že opazili mnogo tega, kar je na listih, hkrati pa jih vzpodbuja, da bi tudi oni vzeli v roke svinčnik ali čopič. Nehote jim preide v zavest pojem »slikarska razstava«, z občutjem, da jim je blizu in da je lepa. Jutri ali pojutrišnjem bi si šli ogledat še kakšno podobno...

Likovnih razstav, ki bi bile pripravljene, odbrane in komentirane za mlade gledalce (kot so npr. koncerti, predstave itd.) pa ni, če izvajamo tiste redke primere, ko mladi ustvarjalci uspejo in za krajši ali daljši čas razstavijo svoje izdelke. V tej smeri tako rekoč ne moremo govoriti o estetskem vzgajanju mladega rodu — razen šolskega likovnega pouka. Za šole, ki so v Ljubljani, še bolj pa za one, ki pridejo v mesto na ekskurzijo, bi pomenil velik pridobitev prostor (pa kakorkoli ga že imenujemo), kjer bi stalno bila razstava za otroke. Pod stalno razstavo za otroke lahko razumemo zbirko umetniških del, odbranih in komentiranih, sem bi sodile tudi umetniške ilustracije knjig, ki jih otro-

Dejavnosti Pionirskega doma in šole

Vsaka šola želi poleg znanja posredovati otrokom tudi estetske vrednote. Kolikor je to v njeni močosti, jim jih nudi pač sama. Sicer pa se povezuje z ustanovami, ki s svojimi dejavnostmi dopolnjujejo njeno prizadevanje. Pionirski dom v Ljubljani s svojimi oddelki stremi prav za izpopolnitvijo estetske vzgoje naše mladine.

● **ODELEK ZA GLASBENO VZGOJO** odbira na svojih avdicijah člane za eksperimentalni pevski zbor. Pripravlja Brittnovo spevolgo »Igrajmo se opero«. Izdaja glasbene priročnike — šole lahko naročijo Partizanske pesmi in Priročnik za glasbeno vzgojo. Prav tako lahko učiteljski kolektivi naročijo predavanja o estetski vrednosti glasbe za mladino.

● **ODELEK ZA LIKOVNO VZGOJO** je pripravil razstavo o stari Ljubljani. Ako si z otroki ogledate razstavo v atriju magistrata v Ljubljani, vas bodo morda zanimali tudi prostori in pogoji, kjer se učijo mladi likovniki. Prijavite svoj obisk v likovnem oddelku. Ogled grafične in modelarske delavnice bo prav gotovo rodil marsikakšno misel, ki jo lahko uresničite tudi v vaših pogojih.

● **PIONIRSKA KNJIŽNICA** izposoja knjige, poleg tega pa prireja tudi ure pravljic in organizira srečanja s književniki. Na tako srečanje bi lahko pripeljali vaš razred.

● **JEZIKOVNI ODELEK** je z letošnjo šolskim letom začel poučevati pouk tujih jezikov že v prvem razredu osnovne šole. Njegove izkušnje in dosežki bodo v pomoč našemu šolstvu.

● **ODELEK ZA DRUŽABNO IN PLESNO VZGOJO** ima tečaj vsako sredo ob 10. uri in v petkih ob 16. uri. Ogledajo si jih lahko pedagogji za družabno vzgojo po šolah.

● **Proučevalni oddelček sprejema prijave V DRAMSKE TE. CAJE** za učence osnovnih šol ter mladinski dramski atelje. Pripravlja tudi knjigo o lutkarstvu.

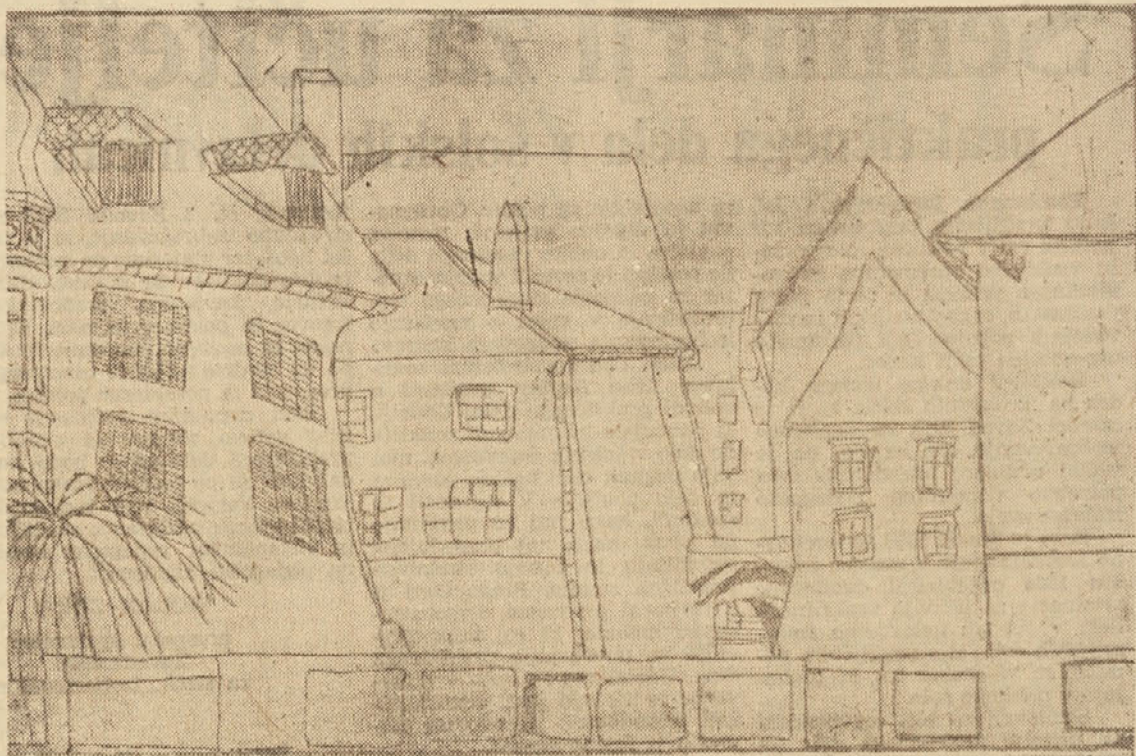
● **V LUTKOVNEM GLEDALIŠČU** si lahko ogledate Sinjo ptico (Maeterlinck — Kos), Carobno vrečko (J. Malik) ter Krikca in Pikca (Marodić — Dežman). Za vašo šolo lahko naročite zaključene predstave.

● **V MLADINSKEM GLEDALIŠČU** si lahko ogledate Golega kralja (J. Svare). Gledališče sprejema naročila za zaključene predstave.

● **FILMSKI ODELEK** posreduje mladini primerne filme v mladinskem kinu, Pionirju, Čičbanu in Malem kinu. Predstave so dopoldne in popoldne. Šole, ki pridejo v Ljubljano, se lahko prijavijo za predstavo. Za vsa naročila (tudi za brošure za proslavo Dneva republike, o kateri ste brali v prejšnji številki našega lista) se obračajte na:

● **PRIREDITVENI ODELEK PIONIRSKEGA DOMA, LJUBLJANA, TRG VII. KONGRESA 1.**

NA RAZSTAVI OTROŠKIH LIKOVNIH DEL — PRAZNIK STARE LJUBLJANE

Bojan Goli (14 let): Cankarjevo nabrežje, jedkanica — z razstave otroških likovnih del na temo stare Ljubljane

Sedanja razstava v atriju magistrata prikazuje izbor 70 otroških likovnih del, risb, slik in grafik, na temo stare Ljubljane. Dela so nastala postopoma v zadnjih letih, ko so otroci oddelka za likovno vzgojo pri Pionirskem domu hodili med drugim risat v stare predele našega mesta. Eden od ciljev likovnega oddelka je namreč seznaniti otroke z domačo kulturno preteklostjo ter jih z neposrednim opazovanjem in upodabljanjem primernih motivov navezati nanjo. S tem ciljem v zvezi je bila na primer pripravljena tudi razstava »kulturni spomeniki Škofje Loke«, ki je bila septembra odprta v avli Pionirskega doma in prikazuje dela, nastala na ekskurzijah v Škofjo Loko in okolico.

Razstavljena dela kažejo, da je bil namen v veliki meri dosežen, saj vsa izražajo močno prizadetost in zavzetost otrok. To pa je vilo delom velik čar svežine, tako da mnogokje pred podobo začudeno pogledamo, ali je na njej upodobljena res tista stavba, malo katere tolikokrat hitimo, ne da bi jo opazili. Preeneti nas,

kako je otrokom v njihovem pristnem doživljanju uspelo suvereno podati proporcije stavbe (primer: Stolnica Jureta Škofčiča, Magistrat Iva Svetine, Frančiškanska cerkev Katke Braz), karaktersko barve ali preciznost detajla (Dvorišče Mojce Sašek in Dvorišči balkoni Andreja Filača). Vtis imamo, da gledamo prave portrete hiš ali celih ulic, pri čemer sta najbolj učinkoviti obe skupinski sliki z Mestnim trgom in Gallusovim nabrežjem. Na njih so v dinamičnem ritmu linij in barv te stare stavbe, ki se zde v vedno modernjšem mestu nekam manj pomembne, zaživele, kot da slavijo svoj praznik. — Razstavljena dela pa lahko nudijo veliko ugodje tudi tistim, ki jih gledajo in ocenjujejo zgolj z estetskega stališča, saj vsako predstavlja individualno, svojevrstno likovno stvaritev. Nekatere podobe presenečajo z drznostjo kompozicije (Dvorišče Mira Vilharja), druge s smiselnim poenostavljanjem, nadalje s refinjenostjo tonov in barv (Ribška ulica Janeza Bogataja in Bojana Golija) ter s fantazijo. Tako nas lahko začudi, ka-

ko zanimivo likovno senzacijo je ustvaril otrok iz navidez zelo skromnega motiva, kot je zid z balkonom Brede Bonačeve.

Pri podajanju svojih peštrih doživetij, ki se gibljejo med primitivno enostavnostjo in prefinjeno občutljivostjo, pa ti otroci očarajo še s svobodnim in pogumnim uporabljanjem likovnih sredstev, naj si bo to barva, tuš, ogle, igla ali navaden svinčnik.

Posebno je razveseljivo, da so tudi starejši otroci pri svojih delih ohranili iskrenost in sproščenost; očitna je pri samostojnih slikah in grafikah ter prav tako pri uporabnih likovnih delih, ki

so tu zastopana s plakati, izdelanimi za to razstavo; ti se odlikujejo po učinkovitosti, okusu in zanimivih idejah. Ni čuditi krize, ki jo pri likovni vzgoji pubertetnikov pedagogji dobro poznajo: ni predhodkov in ne težnje po nepristnem posnemanju dela odraslih.

Na splošno nam razstava pove, da ti otroci resnično razvijajo darove, ki jim jih je dala narava, in se kultivirajo. Obenem pa izpričuje, da otrokom te vrste disciplinirano sproščanje nudi plemenit užitek, ki ga ob razstavljenih delih čuti tudi za lepoto doveten gledalec. Tina Stegovec

Delo kot predmet znanosti

Pri reški založbi OTOKAR KERŠOVANI je lani izšla v knjižni zbirki PEDAGOŠKI HORIZONT knjiga nemškega znanstvenika Huberta Huga Hilfa ZNANOST O DELU — TEMELJI RAZISKOVANJA UČINKA IN OBLIKOVANJA DELA; v isti knjižni zbirki sta lani izšli še dve knjigi: Arthur B. Mays, BISTVO INDUSTRIJSKE IZOBRAZBE in dr. Martin Petančič s sodelavci, INDUSTRIJSKA PEDAGOGIKA. (Ker v naših časopisih nisem opazil nobenih poročil o teh knjigah, sem se odločil, da bom nanje opozoril nakljub zabudi. Predmet tega zapisa je Hilfovo delo.)

Že če si ogledamo naslovo knjig biblioteke PEDAGOŠKI HORIZONTI, nam takoj postane jasno, da mora obstajati zveza med tem založniškim aktom in dejavnostjo reške Višje strokovne pedagoške šole, ki je vrsto let kot edina v Jugoslaviji vzgajala kadre za strokovni tehnični pouk. O pomenu teh kadrov, o njihovi veliki družbeni pomembnosti skoraj ne bi bilo treba pisati. Socialistična družba in marksistična pedagogika pripisujeta smotni in sodobni politični vzgoji ogromen pomen, ki se še zdaleč ne izčrpa le v gospodarskih koristih, čeprav je tudi zanje neogiben predpogoj. Vpliv takšne šole na dejavnost založniške hiše je KULTURNI dogodek velikega pomena, še posebej zato, ker je znanstveno proučevanje dela in produkcije, realno in vsestranska analiza »obnašanja« CLOVEŠKEGA FAKTORJA v proizvodnji. eden izmed temeljnih zahtevkov našega časa. Zadostno število resničnih strokovnjakov za mnoge to in zahtevno problematiko dela ter znanstveno adekvatno utemeljena praksa izobraževanja množice proizvajalcev, je močan faktor razvoja, ki sam po sebi prispeva k uveljavljanju temeljnih načel naše družbenosti. Iz dosedanjih izkušenj vemo, da gre do kvalitete upravljanja v mnogocem vzporedno s kvaliteto proizvodnje.

S Hilfovo knjigo (ki jo je prevedel v hrvatsko-srbski jezik Stanko Bošnjak, uvodno študijo, ki opozarja na pozitivno in negativno v knjigi, pa je napisal dr. M. Petančič) so mnogi zainteresirani praktiki in študenti — ekonomisti, socialni delavci, pedagogji, psihologi, sociologi, filozofi idr. — dobili nov koristen priročnik, ki vodi v središče problematike mlade, razvijajoče se in perspektivne znanosti, ZNANOSTI O DELU — ERGOLOGIJE. Široka skala vprašanj raziskovalnega dela, premis in supozicij delovnega efekta, biološki, psiho-socialni, tehnični in organizacijski aspekti dela, ocenjevanje dela itd., je tisto, kar nudi Hilfovo delo v pregledni in urejeni obliki. Za vsem tem je nenehno prisotno ogromno nemško izkustvo v domnevi

raziskovanja delovnega učinka in oblikovanje dela. Če so določeni miselnostni elementi v knjigi sicer v nasprotju z našimi prepričanji, z duhom in črko marksizma, pa te pomanjkljivosti ne morejo zakriti in razvrednotiti rezultatov znanstvenih vestnosti in resnične težnje empirične snovi, ki je v temelju Hilfovih interpretacij.

Kako mlada znanost je ergologija, nam imenitno ilustrirata dve dejstva: Prvo. Gotovo najboljši jugoslovanski slovar tujk, Kljajičev RJEČNIK STRANIH RIJEČI (Zora, Zagreb, 1962) pojasnjuje to besedo precej netočno: »...veja etnologije, ki proučuje človekove materialne produkte.« Zmotnost te opredelitve je predvsem v naslednjem: Predmet ergologije V NOBENEM PRIMERU ne morejo biti materialni produkti, temveč DELO, »človeška substanca«, tisto, kar ustvarja materialne produkte. Tudi v okvirih etnologije je PRVI PREDMET ergologije CLOVEK (njegova aktivnost, delavnost sposobnosti...) Vsaka produkcija vključuje tri faktorje: delavca (proizvajalca, kreatorja), delovno orodje in predmet dela; pozornost ergologije je primarno usmerjena na delavca-ustvarjaleca; šele z zornega kota TEGA — s propozicijo produktivnega subjekta — jo interesira drugi faktor, delovno orodje; (ta faktor je njen predmet predvsem v tistih aspektih, ki (in kolikor) tangirajo primarni faktor, človeka). Tretji faktor produkt, je za ergologijo še sila »oddaljen«; up-števja ga toliko, kolikor sam po sebi predstavlja »ustvarjeni cilj«, »izpolnjeni namen«, »končni rezultat« proizvodnega procesa. Že same besede »ustvarjen«, »izpolnjen«, »končen« nam govorijo, da je TU DELO (ZAVESTNO spreminjanje in prilagajanje nečesa, kar še ni bilo »za človeka«, človekovim potrebam) že končano, opravljeno; pravimo: delo se je že prelilo v stvar, ki je tako ali drugače uporabna, v določeno vrednoto ZA CLOVEKA.

Drugo dejstvo: »Slovenski pravopis« (DZS, Ljubljana, 1962) besede »ergologija« še ne vsebuje. Bilo bi le nekoliko prezgodaj. Ti dve dejstvi, ki sem ju seveda povsem samovoljno postavil v določeno zvezo s Hilfovo knjigo, pa nas vendarle opozarjata, da bo moralo preteči le še precej časa, preden si bo nova znanost pridobila široko popularnost. Predmet te znanosti in njene metode se raztezajo tako na področju naravoslovja kot družbenoslovja; tako predmet, kot metode »krsijo nedotakljivost« strok z daljšo tradicijo... Ni namen tega članka, da bi naprej razvijal zapletena vprašanja klasifikacije sodobne znanosti. Najvažnejše je, da bo tudi ta knjiga na svoj način prila prizadevanje strok in strokovnjakov, ki so se lotili stvarne problematike dela in produkcije pri nas.

Vlado Sruk

Lutkovno gledališče pripravlja noviteto »Mali strah Bav-bav«

Pogovor z likovnim ustvarjalcem Slavkom Hočevarjem

Ljubljansko lutkovno gledališče se je s svojo dolgoletno in bogato kulturno tradicijo tako rekoč zliło z našim kulturnim življenjem; tako nam je samo ob sebi umevno, da je, da so predstave dobre in da tudi v primerjavi z inozemskimi lutkovnimi odri doživlja uspehe. Od mladih let nam je ostalo v spominu, da ima dve majhni dvoranci: marionetno in ono za ročne lutke, in prepričani smo, da sta vedno napolnjeni, še preveč napolnjeni, tako z mladimi kot starejšimi gledalci.

Ob pripravah za novo predstavo ročnih lutk Mali strah Bav-bav (M. C. Machado) smo se pogovorili z likovnim ustvarjalcem ljubljanskega Lutkovnega gledališča Slavkom Hočevarjem. Morda bodo njegove besede bolj kot splošna razmišljanja prikazale dejansko stanje vsem, ki se ali sami ukvarjajo z lutkami ali pa so vneti obiskovalci lutkovnih predstav.

Tovariš Hočevar, bi nam lahko kot likovnik in tako rekoč ustvarjalec lutk kaj povedali o novi predstavi Mali strah Bav-bav?

— Igrico pripravljamo z ročnimi lutkami in javankami. Je pa res, da bomo to pot prvič poskusili z mimičnimi lutkami, katerim se bo obraz v jez skremžil ali v veselju razjasnil, ki bodo od začudenja zazijale in ob govorjenju premikale ustnice. V kratkem: obrazi lutk bodo oživele. Njihove glave bodo skoraj naravne velikosti in tako bo lahko animator poustvarjal ne le človeške kretnje, pač pa tudi mimično. Ena roka lutke bo živa animatorjeva roka. Tako bodo lahko otroci še močneje kot doslej pri predstavah doživeli ob lutki Bav-bava ali kateri drugi težiavi in veselje, ki jih lutkam prinaša zgodba ali — če povemo po otroško — življenje.

Kako si po dosedanjih uspešnih predstavah (saj jih je bilo samo v pretekli sezoni 258) predstavljate razvoj Lutkovnega gledališča in lutkarstva sploh — če

bi bile ugodne materialne možnosti?

— Ne znam odgovorjati na vprašanja, ki vsebujejo »če«. Vedno imam opravka s konkretnimi stvarmi in to tudi ljubim. Dober tekst mi je podlaga za predstave o glavnih in stranskih junakih. Po teh domišljijahskih podobah potem napravim skice in na osnovi teh glinaste junake. Ti pa služijo za predloge pravim

Pirat Lesena noga v lutkovni igrici »Mali strah bav-bav«

lutkam. Ta pot je meni in gotovo tudi vam zelo jasna. Osebe lutkovne igrice živijo tako rekoč v moji domišljiji in v mojih prstih. Težave se začnejo pri uresničevanju.

Kaj bi vam pravili! Pojdite z mano in pogledajte.

Peljal me je za oder v majhno sobo (morda 2,5 m krat 6 m), ki je bila videti še manjša zavoljo cirkularke, skobeljnika, šivalnih priprav, skicirne deske, miže z glino in z napol izoblikovanimi lutkami, lesa, blaga, žice, vrst vrh orodja ter ljudi, ki so bili v njej (to pot šest ljudi, včasih baje tudi deset). Dobila sem vtis, da so se ustvarjalci sami

spremenili v lutke, ki se gibljejo natanko tako, kot jim ukazuje animator — prostor. Skoraj neverjetno je, da ljudje v tako majhnem prostoru delajo, ustvarjajo in tudi toliko ustvarijo.

— Lutke živijo svoje življenje — mi je razmišljanje prekinil tovariš Hočevar. — Ne prenesejo realizma, kaj šele naturalističnega vernega posnemanja življenja. K bistvu težijo. In to skušamo upodobiti.

Ce si predstavljam razvoj lutkarstva, potem si gotovo najprej zamislim prostornejše delavnice. Nato pride na vrsto pridobivanje novih igralcev — zdaj imamo samo štiri recitatorje in šest animatorjev. Dalje si predstavljam v naši delavnici obiske posameznikov, krožkov in šol, ki bi si želeli ogledati naše delo in se izpopolniti v lutkarstvu. Predstavljam si tečaje za vodje lutkarskih skupin in ne nazadnje tesno povezavo z likovnimi ustvarjalci, ki delajo izven Ljubljane in bi lahko oživili prenekatere lutke za naše amaterske odre.

Kakšno vlogo naj bi — po vašem mnenju — odigrali šolarji pri razvoju lutkarstva, tako kot gledalci in bodoči lutkarji?

— Kolikor gre za gledalce, potem bi najprej povedal dejstvo, da lahko šole, vrtni ali ustanove po svojih željah naročajo zaključne predstave (marionete okrog 100 otrok, ročne lutke 150). Če pa govorimo o otrocih kot lutkarjih, bi začel kot pri svojem delu: likovni pedagog naj bi z otroki prebral zgodbo, nakar bi otroci vsak po svoje narisali skice nastopajočih. Na osnovi tega bi izdelali predloge iz gline. Sledile bi prave lutke in seveda tudi predstava, četudi le petminutna. Lutka oživi šele na oderu, pove svojo zgodbo (včasih tudi nauk, odvisno od teksta) in istočasno da priznanje svojemu ustvarjalcu.

Lutk bi se lahko posluževali tudi pedagogji pri pouku, da poživijo snov — a to je že drugo področje, v katerega pa se ne bi spuščal.

Neza Maurer

Rostoharjeve »Osnove obče psihologije«

Obča psihologija je zadobila svoje mesto tudi v pedagogiki in v pedagoški praksi. Dejstvo pa, da je znanstvena psihologija sorazmerno mlada veja in se ne more ponašati z večstoletno tradicijo kakor pedagogika, se odraža tudi v knjižnih publikacijah: kar pogosto smo odvisni od prevodov tujih psiholoških knjig, pa najsi gre za specialna področja psihologije ali pa za psihologijo občega tipa. Zato je tem bolj dobrodošlo vsako kvaliteto domače delo s tega področja.

Kakor je v predredu mladinska psihologija — včasih dokaj poenostavljena oblika v očeh šolnika — pa je treba dopolniti: šele preko obče psihologije naj bi prešli na specifično področje, kot je mladinska psihologija. Osnove obče psihologije lahko v primeru

meži tvorijo trdno osnovo in izhodišče za razširitev posebnega področja psihologije. Seveda je takšna zamisel izvedljiva v študijskem obdobju, pozneje v praksi pa se spriči preobremenjenosti predavateljev z njihovim osrednjim predmetom in izpopolnjevanjem le-tega skorajda ne poudi več taka priljubljenost.

»Osnove obče psihologije« dr. Mihaela Rostoharja — knjigo je napisala Državna založba Slovenije, 1964 — podaja tiste izsledke psihološkega raziskovanja, ki so se izkazali v sodobni praksi preverjeni in veljavni. To ne pomeni, da knjiga ne naveda tudi drugih izsledkov, vendar bo moral koristnik »Osnov obče psihologije« ob teh razpravi tiste, ki so rezultat lastnih, domačih oddvojenih dognanj, ter si ustvarjati lastno mišljenje. Tak način obravnavanja ne pušča koristnika knjige v negotovosti, pač pa ga sili k aktivnemu spremljanju gradiva, ob katerem mora najti svoje gledišče, izostri mu kritične poglede na problematiko ob ustreznih širini obravnavane stvarine. Da pa so Rostoharjeve »Osnove obče psihologije« na-

menjene predvsem študentom psihologije, priča II. del, kjer najdemo navodila za najosnovnejše psihološke eksperimente. Ob posameznih, metodološko razvrščenih poglavjih naveda avtor poglavito literaturo te stroke. Dokaj obsežno gradivo zaobjame posamezna področja od znanstvene metode psihologije in področja psiholoških raziskav, fizioloških osnov vse do psihičnih pojavov ter osebnosti in defektnosti.

»Osnove obče psihologije« so take narave, da bi se morala strokovna kritika nadrobneje pomuditi ob Rostoharjevi knjigi in jo vsestransko osvetliti ter, vrednotiti, kot zasluži. Čeravno so se prav zadnja leta precej pomnožili natisi s področja psihologije, tudi domačih avtorjev, je treba priznati izišli knjigi njeno težo in ji posvetiti kritično besedo. Slogovno-jezikovne ohlapnosti, zlasti premnoge tiskarske napake, niso v prid ne knjigi ne založbi. Uporabnost knjige se ne bo odrazila le med študenti psihologije, ampak ima svoje mesto med učitelji, v šolskih knjižnicah.

I. G.

Na rob k učnemu načrtu za književnost

(Iz referata na posvetovanju slavistov)

Ni moj namen, da bi zapisal kakšno kritično ali polemično besedo k učnim načrtom za književnost, kakor so jih zarisali in kakor jih preizkušamo na gimnazijah, temveč bi rad priklical v našo zavest nekaj misli, ki naj poglavitno in usmerjajo naše delo. Osnovno, na kar želimo opozoriti, je način ob posredovanju besednih umetnin v šoli in želja, da bi sprejemali takšne oblike in metode posredovanja literarnih del, ki so lastne besedni umetnini in ki gredo do neke mere vstric z oblikami in metodami ostalih umetnostnih vrst, katerim smo dali skupni naslov estetska vzgoja ali osnove umetnostne vzgoje. Besedna umetnost namreč ni nekaj, kar se da samo naučiti, ampak predvsem nekaj, kar je potrebno podoživeti, nekaj, kar govori tudi čustvu, vzbuja domišljijo in e računa zgolj z razumom. Ob vsem pa je upoštevati še to, da je potrebno posredovati besedne umetnine kot žive organizme tako, da se spoji v emotno podoživljanje vse troje: umetnina, ki jo je umetnik

ustvaril, z mladino, ki delo osvaja in podoživlja. Pri posredovanju literature pa se nam — vse kakor zaradi tradicije, ki ima svoje slabe strani — dogaja, da smo svoje oblike in metode najmanj prelevili. Včasih se celo dozdeva, da jemljemo pouk književnosti izven celotnega kompleksa, ki smo ga označili estetska vzgoja, kar se kaže tudi v tem, da najdemo oziroma da bolj iščemo skupno govorico z zgodovino (v šolskem jeziku z zgodovinarji), kot pa da bi se

PIŠE: FRANČEK BOHANEČ

povezovali s tistimi, ki posredujejo tudi druge umetnostne vrste (likovna, glasbena zgodovina).

Če se vprašamo, ali nam učni načrt in objektivni pogoji dajejo dovolj možnosti za sodobnejšo usmeritev, potem moramo odgovoriti, da učni načrt za posredovanje literature povsem ustreza najosnovnejšim zahtevam. Samo primer: snov v prvem razredu se je razširila s poglavij iz afriške azijskih književnosti. V začetku se je ta snov zdela tako nova (predvsem predavateljem), da so jo mnogi zavržali. Sedaj smo mi mo te težave. Snov se je prikupila predavateljem in tudi dijakom. Izšli so tudi prvi priročniki in antologije. Sedaj menda ni več moči, ki bi lahko ta poglavja črtala iz učnega načrta. Pravičilo pa se je nekaj povsem drugače, kar — dovolite to trditve — na tem mestu — branj predavatelju, da bi ob tej snovi ali šel pregledsko v zgodovino seve literarno, ali pa bi poskušal ob prvinskih in v mnogih primerih težko prevedljivih del ohraniti klasični dogmatizem ali moderniji formalizem, ker vsega tega ni ali pa vsaj ni v tolikšni meri, da bi bilo iskanje primerov kolikor toliko nazorno in uspešno. Takšna prvinska snov, posredovana v prevodih, s čimer moč umetniške besede še sama po sebi zgubi in je preveč ponajena, pa omogoča, da se i predavatelj i mladina približujeta tistim prvinam, ki tvorijo bistvo vsake umetnine. To terja, da moramo (četudi nočemo), kreniti po tistih poteh, ki se izmikajo tradiciji, dogmatizmu, formalizmu.

Glavna prelomnica se kaže v prizadevanju, kako se izogniti eni najstarejših in najbolj trdovratnih metod v šolski praksi — biografski metodi. Ta metoda je preprosta, saj poskuša — vsaj v svoji slabši interpretaciji — iz gradiva o pisateljevem življenju, iz vseh zanimivih podrobnosti pisateljevega vsakdanja, iz iskanja posebnosti in pikantnosti pisateljevega značaja in temperamenta in p. podatki neke zaključke o delu, o umetnini. Ker je takšno približevanje umetniškemu delu vsekakor skrajno preprosto, a dovolj zanimivo in ilustrativno, je povsem razumljivo, da zaradi svoje konkretnosti, anekdotične narave in zaradi draži, ki jo nudi pronicanje v zanimivosti tuje osebe, posebno še, če je to slaven mož, ne bo takšna metoda tolmachenja besednih umetnin nikoli povsem izrinjena. Tudi je skoraj nekaj obvezen atribut priročnikov, literarnih leksikonov in podobnih izdaj, ki si prizadevajo, da bi bile zgolj informativne. V šoli pa je takšna metoda posredovanja del preohlapna in preplitva, na višji stopnji celo nevarna, ker zaradi obilice gradiva, ki ga zahteva, lahko zamegli tiste primarne sestavine besedne umetnosti, ki sprožajo pravo umetniško doživljanje dela.

Ob prelomu prejšnjega stoletja se je v znanosti prelomila tudi ocenjevanje in vrednotenje besednih umetnin. Objektivna merila, vsaj takšna so se jim zdela — so izgubljale na veljavi; in pot iz šablone, iz okorele objektivnosti, v katero so zdvomili pa ni bila ena: nekatere poti so se zasule proti metodologiji, ki je upoštevala impresionistično — subjektiven odnos do umetniških del, druge pa so poskušale cepiti steno d. v. v. oplojeno s pozitivizmom, z novimi analizami literarnih del in pojavov. In te metodologije so se ohranile v naš čas, kot soknjižna, estetska, sociološka, jezikovna, idejna, etična, psihološka, komparativna, formalistična analiza. Razumljivo je, da na tem mestu ni moj namen, da bi razčlenjeval vse te metode, njihovo praktično vrednost v šolski praksi kajti nedvomno velja za sleherni izmed njih, da je vnesla v znanost (s tem tudi med šolske klopi) nove poglede na književne pojave. Mnoge od teh metod pa so ostale še močno pod vplivom tradicije ali pa so z željo, da se oddirajo od nje, uveljavile tako subjektiven odnos do umetnin, da so sodbe povsem impresionistično-subjektivne in da kot

take izgubljajo na vrednosti, ker lahko ustvarijo nered, ki lahko bolj zamegli literarne pojave in umetnostne vrline, kakor pa pojasni in s tem omogoči še intenzivnejše doživljanje.

In če poskušamo očrtati tista izhodišča, ki bi naj bila najprimernejša za šolsko delo, potem se pač moramo v velikem orinaku ogniti ob shematičnih in dogmatskih interpretacij in dati življenjsko, umetniško, estetsko silo takšnemu posredovanju besednih umetnin, ki naj vzpodbuja ustvarjalen odnos do besednih umetnin, odnos, ki oživlja venomer znova vsako delo, četudi je nastalo v davnih ali v sedanjih razmerah. V enaki meri pa se je potrebno izogibati takšnih posredovanj umetnosti, ki s skrajno impresionističnimi, subjektivnimi sodbami, vtisi in ocenami zapirajo vrata v sistematično proučevanje literarno-zgodovinskih in literarno-teoretičnih problemov, ki trgajo umetnine iz celotnega poteka nastajanja in življenja iz družbe, iz časa. Zaradi tega je pač potrebno, da se že zaradi sistema — brez njega je vsakršno pedagoško delo obsojeno na skromnejši uspeh — vključimo v tista sodobna znanstvena prizadevanja, ki šezgrajujejo metodologijo in pri tem upoštevajo vse stare in nove vidike, ki imajo ustvarjalni polet in širok obseg. V okviru tega sistema (lahko bi ga z nekaterimi imenovali strukturalna metoda) izdelamo neke osnove, ki so dovolj trdni temelji za znanstveno-pedagoško stavbo, ko iz ure v uro na osnovi knjižnih del gradimo v razredu. Vse te osnove pa lahko razdelimo v štiri skupine: na jezikovno vsebinsko razlago, na študij vtisa in doživljanja umetniškega dela, na notranjo strukturo dela in na sistematično in karakterizacijo pesnikovega dela.

Na jezikovno — vsebinsko stran umetniškega dela gledamo kot na enoto, pri kateri je jezik sredstvo pesniškega izražanja, pri čemer imajo posebno vrednost nazornost jezika, konkreten in metaforičen pomen besede, vzbujanje asociacij, domišljije, večanje plastičnosti, muzikalnosti, funkcionalnost stilsko-retoričnih oblik. Jezik kot izrazni sistem pa ima tudi individualne pesnikove odlike in posebnosti, posebnosti kraja in časa, v katerem je umetnina nastala, zaradi tega pa ni nenaravno, če se v tem okviru jezikovno-vsebinske analize predlagajo poleg filološko-zgodovinskih dognanj še tisti podatki o pisatelju, o dobi in kraju, kjer nismo v zadregi z gradivom, saj ga je dovolj nakopičenega v priročnikih. Seve, izbor je potreben, saj moramo upoštevati predvsem estetski pomen pesameznosti, tematsko in kompozicijsko osrednje umetnine. Vse to je pač treba podrediti ustvarjalnemu procesu, umetniškemu postopku, ki je upošteval in poznal prostor, vidni in nevidni, kjer je pri ustvarjanju in pri podoživljanju prisotna domišljija, kjer ni izključen emocionalni svet in kjer upoštevamo psihofizično stanje umetnika in bralca. Vsak jezikovno-vsebinski element se tako povezuje v enoto z nadaljnjo analizo; z enotnostjo vtisa in doživljanja dela, ker vsaka umetnina ob vsakem podoživljanju zapušča enkratno, celovit vtis, ki izhaja iz posameznosti, na primer iz konkretnega in predstavnega sveta, iz kombinacije fabule, iz razvoja likov, iz idejne motivacije in p. Tako je utemeljen prehod k bistvenim prvinam literarnega dela, k notranjim strukturalnim vrednotam, ki potem skupno nudijo čistejši estetski vtis. Tako se — tudi pri besednih umetninah — približamo tistim kriterijem, ki so skupni ne glede na različno gradivo (ton, kamen, barvo, gib) različnim vrstam umetnosti. Od tu vodi pot k študiju in posredovanju ritma, metruma, k razčlenjevanju harmonije in notranjih razmerij, k izvorom čustvovanja in uživanja, k občutenju in doživljanju lepega, vzvišenega, tragičnega itd. In če se pri tem vsem naslanjamo na znanstvene metodologije in sodobne izsledke, vključujoč tudi ugotovitve s tradicionalno veljavjo, potem se pač lahko izognemo shematiizmu in drugim slabostim, ki vodijo okoli dela, ki iztrgajo samo drobce in jih obravnavajo ločeno izven medsebojnega učinkovanja, izven poedinih umetnin, a hkrati lahko ohranjamo sistematičnost, ki ni samo pogoj za uspešnost razrednega dela, temveč tudi pogoj, da osvaja temeljne zakonitosti znanstvenih panog — recimo literarne zgodovine, teorije, psihologije umetniškega ustvarjanja itd.

(Prihodnjič naprej)

Nove knjige

Marija Gorše — »Očiščenje«. Knjižni prvenec Marije Gorše, kratki roman »Očiščenje«, odkriva živo in zanimivo tematiko povojnih dni ter sega z retrospektivo v medvojni čas, z osrednjo osebo mladostnega dekleta brez pravega otroštva pa zajame dveje problemov, ki dajeta težo njenemu etičnemu iskanju. Nezakonsko dekletu, ki čuti sprico patriarhalnega pojmovanja sredine brez lastne krivde počasi zaznavanosti, se znajde v vrtincu povojnih dni duševno razklana sprico teže njene sive življenjske usode in vse bolj prebujajoče zavesti o krivdi, a si hkrati želi prečiščenja. Motiv krivde smrti tujega življenja v medvojnem času ni nov v povojni literaturi, vendar ga Marija Gorševa obravnava samosvoje, prizadeto in z nezlagano resničnostjo. Prav v tem najdemo odlike njenega prvenca, saj je z modernim slogom, neizrečeno povezanostjo in notranje prepletanje v dimenzijah subjektivne in objektivne resničnosti, sicer v glavnem zožena na podoživljanje ene osebe, kar pa ji daje možnosti, da osredotoči krčevito moralno iskanje na osnovno vprašanje o krivdi in odgovornosti za smrt aktivista. Retrospektiva tu ni modni poljav, marveč s tematiko, skopo fabulativno osnovo zraščena psihološka prvina. Celotni roman je uglasen v težko atmosfero ne glede na lestvico čustvenih, etičnih utrinkov različne narave, saj ji življenje vsine zgodnjo dozorlost, ob zavesti odgovornosti. Ne glede na nekatere ohlapnosti romana je »Očiščenje« lep čest Marije Goršove in knjiga, na katero je treba opozoriti. Izdala jo je Cankarjeva založba v zbirki Feniks.

Borut Žener — »Akvariji«. Cankarjeva založba v Ljubljani je natisnila v zbirki Planet kar zajetno knjigo Boruta Ženerja »Akvariji«. Akvariji v stanovanjih so kaj pogost pojav, zlasti pri ljudeh, ki žive po mestih, obkroženi z vsem, kar daje mesto. Ljudje pogrešajo prirodo, pa si jo žele v miniaturni obliki ohraniti doma. Šele 1954 so osnovali svetovno zvezo akvaristov, zato je to področje precej mlado. Res je obstajal v Ljubljani že 1924 akvarijski klub, toda delo je za časa vojne zamrlo, po vojni pa so nastali novi pogoji in možnosti. Plod tega prizadevanja je mariborski akvarij. Literature o akvarijih pa je zelo malo, včasih je Proteus prinesel kakšne prispevke. Zato je praktično spisana knjiga Ženerja kaj dobrodošla, zlasti ker zna na prijeten, poučen način pripovedovati. Risbe in fotografije lepo dopolnjujejo razlago.

Sigrid Undset — »Olaf Audunov sin«. Pisateljica, ki je v mladosti hotela postati slikarka, je leta 1928 prejela Nobelovo nagrado za književnost. Norveška umetnica, ponos svojega naroda, ki je že 1933 svarila svoje rojake pred naraščajočim nacizmom, nakar je morala za časa II. svetovne vojne zbežati iz Norveške. Preko Sovjetske zveze in Japonske je prispela v ZDA, kjer je ostala do konca vojne, svoje pero pa je zastavila v boju proti nacizmu. Sigrid Undset, ki je v dvajsetih in celo začetkom tridesetih let navdušila širni svet, velja danes že za klasično pisateljico, za mojstra nordijske epike polpreteklosti. Njeno pero je posebej simpatično, kadar umetnicu prežema življenje in njena samorodna borba za emancipacijo. Zajetnemu romanu »Olaf Audunov sin« se pozna ista epska širina kot predhodnemu romanu »Kristina Lavransova hči«; vendar dvoimenovani nima v isti meri tiste svežine celovite kremenitosti s strnjeno in svojsko aktualno problematiko, kot Kristina, pa četudi je pripoved zaobljena podobno v srednji vek. Patina patriarhalnega sveta avernjskih kmetov zadobi močno realistične tone tam, kjer razkriva usodo posameznikov ter njihovo interno tragiko, preokupacijo s krščanstvom pa je tudi v tem romanu značilna za pisateljico. Obsežna kompozicija ji ne zadaja težav, »Olafa Audunovega sina« je prevedel Janko Moder za založbo Lipa.

Nov slovenski film: NE JOČI PETER

Viba film: leto 1964, režija France Stiglic, scenarij Ivan Ribič, glasba Alojz Srebotnjak, vlogi: Lojze Rozman, Bert Sotlar, Zlatko Sugman, Majda Potokar, Bojan Lubej (Peter), montaža Milka Badijura, asistent režije Andrej Hieng.

Iz novega slovenskega filma »Ne joči, Peter!«

ge: Lojze Rozman, Bert Sotlar, Zlatko Sugman, Majda Potokar, Bojan Lubej (Peter), montaža Milka Badijura, asistent režije Andrej Hieng.

France Stiglic je režiser, ki je posnel po vojni prvi slovenski film Na svoji zemlji (1948). Temu so sledili še tri slovenski filmi (snemal je tudi v drugih republikah): Trst, Svet na Kajžarju, Dolina miru, Balada o trobenti in oblaku. Tistega lepega dne, sedaj pa gledamo njegov letošnji film Ne joči Peter. Gotovo pa ni prvi med slovenskimi režiserji le po številu režij marveč tudi po kvaliteti dela. Že v Dolini miru je pokazal, da zna odlično voditi otroke pred kamero, v filmu Tistega lepega dne (ki ga po krivici tako malokrat omenjamo) pa, da ima tudi smisel za humor. Oboje je potrdil v filmu Ne joči Peter (naslov pišem tako, kot ga preberemo na špiči — brez vejice in ključaja). O tem filmu pišem v Prosvetnega delavca, ker menim, da je zelo, zelo primeren šolarjem in ker so filmi za otroke tako redki, da jih velja posebej pozdraviti.

Dane in Lovro sta stara borca miniraja. Njuna naloga je, da kar naprej minirata progo, onadva pa bi si želela »prave akcije«. Še zadnjo voljo izgubita, ko morata spremiti tri otroke na osvobodno ozemlje. Najmlajši, najboljši navihani, a tudi najbolj ljubeč med njimi je Peter. Med potjo se partizana počasi zavedata pomembnosti te akcije. Pomaga ji, ma še nerodni rekrut in partizanka Magda — kapetan Brinar. Ob tej akciji pa še opravita »eno pravo«, za kar se imata zahvaliti Petru: minirata sovražno skladišče. Vse se srečno konča, Danetova četa (on, Lovro in rekrut) pa gre spet minirat progo. Posebna dragocenost filma so drobci humorja, ki so raztreseni po vsem filmu. Nekateri drobci so sicer že blizu burke (recimo — ko hoče rekrut podoživiti vola, ali ko mu pade vreča z drevesa...) tako da film sili k smehtu tudi tam, kjer to ni potrebno. Seveda pa je prav

da ugaja. Lahko bi ga ocenili za odličnega, ampak...

— ampak režija se včasih prenevarno približa burki (kot že rečeno).

— scenarij ni ves čas enako polnokrven, živahen, duhovit,

— v fabuli je precej naključij, slučajnosti, nekatere reči pa zamolčane (kaj se je zgodilo z Nemcem, ki je padel v jamo? So ga ubili? Kako je to vplivalo na otroke? Kako, da niso otroci ni-

koli vprašali za starši in domom?). Tudi spoznanje, da je Magda kapetan Brinar je za lase privlečeno.

Režiserjeva roka v filmu se čuti, pozna se ji znanje, rutina, iznajdljivost, čeprav nekih posebnih filmskih trenutkov nismo doživeli. Toda film je namenjen razvedrilu, je napet, zabaven — torej vsebuje prav to, kar je naš filmom zmeraj primanjlovalo. Pomembno je tudi, da že vendar enkrat prikazuje partizanske čase z nove plati — to je sončne, vesele plati. Toda ali niso nekateri prizori vendar kazali našega boja preenostavno?

Igra je dobra. Najbolj hvaležno vlogo je imel seveda rekrut Zlatko Sugman: Pokazal je izreden smisel za humor, ki ga pri naših igralcih ne srečam vsak dan. Le pri svojem prilešnem narečju ni bil dosleden. Vsekakor pa to ni njegova krivda, saj srečamo jezikovne nepravilnosti tudi pri drugih. Tudi miniraja Lojze Rozman in Bert Sotlar sta bila dobra, že v scenariju pa je bila podrejena vloga obveščevalke Magde. Tega ni mogla spremeniti niti Majda Potokar. Otroci so bili sproščeni (režiserjeva zaslug), najljubši pa je bil seveda Petriček. Glasba Alojza Srebotnjaka je nadpovprečna, montaža le nekajkrat iznajdljiva.

V silvino naše filmske ustvarjalnosti je posvetil žarek, žal ne do kraja sončen, pa vendar učencem od petega do osmega razreda (in seveda srednješolcem tudi) saj je lahko razumljiv, osebe so jasne, dogajanje tekoče. Otrokom bo nedvomno všeč, ob primerni učiteljevi besedi pa jih bo lahko tudi obogatil. Ko že toliko govorimo o filmski vzgoji, bi ga ne kazalo zamuditi. Tone Partljič

»Zgodovina šolstva in pedagogike« II

Vlado Schmidt: Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem II. (1805—1848). Državna založba Slovenije 1964.

Obsežno zasnovana monografija o zgodovini šolstva in pedagogike je doslej edini tekst, ki zajema celotni razvoj tega področja pri nas od naselitve Slovencev dalje in obsega tudi vse slovensko ozemlje in primorska mesta v slovenskem delu Istre. Avtor je pri tem moral mnogokje orati ledino in je skušal biti čimbolj izrpen. Prav zato se znanstvena analiza prepleta s sintezo povsod tam, kjer jo je mogel dati oziroma je bila potrebna. Kljub obsežnosti in mnogim naštevanjem podrobnosti pa delo ne daje vtisa razvlečenosti marveč se, čeprav je snov za povprečnega bralca zelo specialna, bere z zanimanjem. Tembolj pa bo seveda zanimala šolnike in sploh vse, ki radi prebirajo dokaze o življenju naših prednikov v preteklih obdobjih, saj se knjiga dotika tudi mnogih drugih problemov slovenske kulturne zgodovine, ne le šolstva. Na poseben način je avtorju uspelo povezati razvoj šolstva in pedagoške misli tudi s sodasnimi go-

spodarskimi in političnimi problemi na Slovenskem. Skratka: knjiga prinaša vrsto novih ugotovitev, ki imajo stalno vrednost ali pa bodo sprožile nova raziskovanja in poglobljene analize, vsekakor pa predstavljajo pomem-

ZGODOVINA ŠOLSTVA
IN PEDAGOGIKE
NA SLOVENSKEM

ben korak naprej v iskanju znanstvene resnice na področju šolstva in pedagogike pri nas.

Slavisti na Češkoslovaškem

(Nadaljevanje)

Na Hradčanih praški grad. Imenitost raste z vlogi, ki jo je imel grad v burnih razdobjih češke zgodovine od Premislov dalje vse do usodne bitke na Beli gori 1520, šest let kasneje zasedejo češki prestol Habsburgovci, kasneje izgubi grad pompozno oblasteno veljavo — bogate umetnine selijo na cesarski Dunaj. Po I.

svetovni vojni postane Češkoslovaška svobodna država z demokratično republikansko ureditvijo, tedaj poskrbijo za restavracijo zapuščenega gradu, da bi del palače postal rezidenca predsednika republike. To čast — restavracijo gradu — so tedaj izkazali Josipu Plečniku.

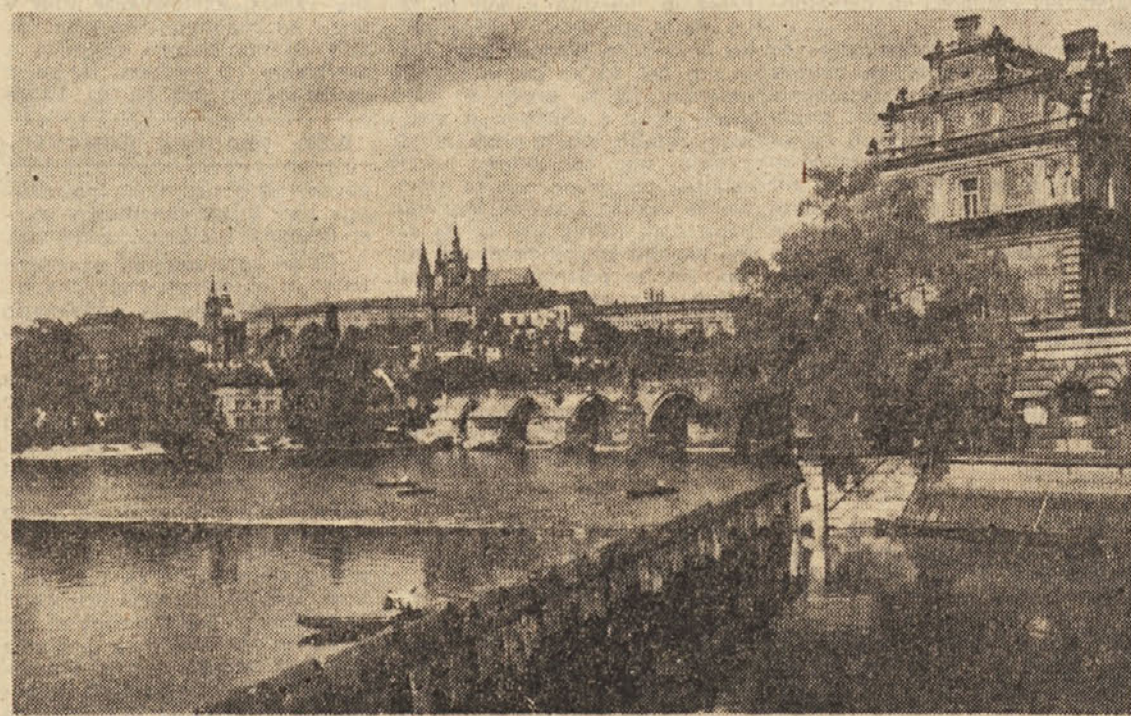
MUZEJ ČEŠKE KNJIŽEVNOSTI

Na bližnji Strahov, muzej češke književnosti. To je bivši samostan sredi zelenja, eden največjih v romanskem stilu (seveda tudi z drugimi primesmi) v

Seveda hranijo tu tudi prvotne knjige strahovske knjižnice, čeprav jo je prizadel požar (1258. l.), husitske vojne, menda najhuje pa tridesetletna vojna. Med najbolj dragocenimi primerki hranijo okoli 2000 rokopisov, ki služijo kot dragocen informator o češki zgodovini in književnosti. Razvojna pot češke književnosti je razvrščena v tri večja obdobja: od pričetkov slovanske kulture v V. stoletju do husitskih vojn, od XVI. stoletja do osnovanja Narodnega gledališča v drugi polovici XIX. stol. ter odtlej do sodobno-

oken. Pri vходу so na stropu značilni prizori iz češke zgodovine. Z vrha stolpa se ponuja čudovit pogled. Poleg stolpa so ostanki razrušene palače, razrušilo jo je nemško topništvo malo pred koncem vojne ter uničilo okoli 70.000 dragocenih knjig ter dosti rokopisov neprecenljive vrednosti.

Narodna galerija v Sterberški palači je ena izmed mnogih galerij v Pragi. Pravzaprav je tu zbran le del zelo bogate zbirke domače in tuje likovne umetnosti. Razumljivo je, da Praga nudi

Praga — v ospredju muzej B. Smetane, Karlov most, pogled na Hradčane

Novi filmi

Posojamo naslednje nove poučne filme: VI. PLENUM CK ZKJ — čb. 120 m Dokumentarni o delu VI. Pleuma CK ZKJ.

DVA KAPITANA — čb. 110 m. V upokojenem kapitanu vidi mlad fantič vzor za svoj bodoči poklic. GRADIM — GRADIS — čb. 136 m. Prikaže neekonomično porabo fondov socialno zdravstvenega zavarovanja. STEKLO — čb. 232 m.

Različne vrste stekla in uporaba. PREDELAVA PREMOMA — čb. 230 m. Predelava premoma v kemični industriji. KATALIZA — čb. 211 m.

O katalizi in katalizatorjih. KOLOIDNO STANJE — čb. 236 m. Koloidne raztopine. IONSKI IZMENJEVALCI — čb. 217 m.

O ionskih izmenjevalcih-bazah. TOPLJIVOST — čb. 230 m. Topljivost, absorpcija in destilacija. TOVARISA — čb. 166 m.

Tovarišstvo med pilotom in mehanikom jugoslovanskega vojnega letalstva. PONUJAM TI ROKO — čb. 172 m.

Odgovori, ki so jih voljaki JNA poslali Lijani Nikolić, učenci 4. raz. gimnazije, na njeno pismo, objavljeno v »Narodni Armiji«.

SELE POZNEJE SEM ZACEL RASTI — čb. 315 m. Film o otrocih, ki so v vojni bili vojaki. Od tedaj je minilo 20 let. Oni niso več vojaki, niso več otroci. O tem govorijo ti ljudje.

EPPUR SI MUOVE — čb. 220 m. Pionirji domačega filma in rojstvo naše kinematografije. OBRAZ MOJEGA MESTA — čb. 230 m.

Prikaže razvoj Zagreba v letih 1957 — 1963. Naročilnice pošljite na naslov: Sava film-posojevalnica, Ljubljana, Trubarjeva cesta 23/c.

Zasledujte obvestila o novih filmih v »Prosvetnem delavcu«.

SAVA FILM
LJUBLJANA

»PROSVETNI DELAVEC«

List izdaja republiški odbor Služb kate delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — izhaja štirikrat tedensko med šolskim letom — Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 33-722 int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284 — Poštni predal 353-VII — Letna naročnina 600 din, za šole in ustanove 1200 din — Št. tek računa 600-14/608-16 — Tisk CZP — Ljudska pravica —

Razpisi

Osnovna šola Dornberk razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja za gospodinjstvo, pouk, STU, PRU

Samska soba.

Osnovna šola Cerklje na Gorenjskem razpisuje prosto delovno mesto za:

— učitelja za biologijo in kemijo (PU ali P), družinsko stanovanje

— učitelja za razredni pouk (U)

Nastop službe takoj ali po dogovoru. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Ponudbe pošljite na naslov: osnovna šola Cerklje na Gorenjskem.

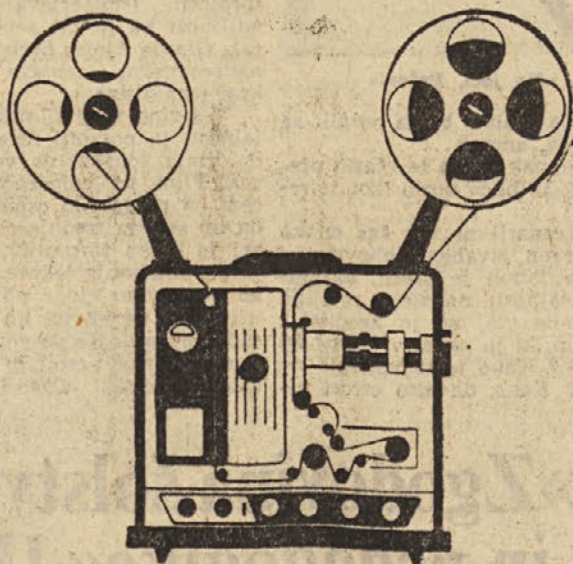
Srednji Evropi. Osnovali so ga 1140. Po II. svetovni vojni so samostan restavrirali ter mu dali romansko (prvotno) podobo, kjer je pač bilo mogoče. Lani pa je muzej češke književnosti praznoval desetletnico obstoja. Ubrana arhitektura z dragocenimi slikami in dekoracijami je kaj posebej čeno okolje za tovrsten muzej.

še mnogo drugega, enako tudi druga mesta.

Ko doma razglednice in posnetki obudijo spomine, se bo vsakdo spominjal tudi prijaznih ljudi na Češkem, Moravskem in Slovaškem, saj so povsod s prišrčnimi simpatijami sprejeli slovenske slaviste. Ta slučajna, a pristna srečanja so marsikomu dopolnila podoba o deželi, ki jo je poprej le posredno poznal. Zahvala gre tudi predavatelju, prof. Smoleju in poštvovalnim ljubljanskim odbornikom, ki so imeli mnogo dela s pripravami za strokovno ekskurzijo.

Igor Gedrih

SVETOVI, KAMOR ŽE HITIJO, LE V STARIH KROGIH SE VRTIJO

ILUSTRIRAJTE V ŠOLI, KLUBU, DELAVSKI UNIVERZI VAŠA PREDAVANJA

S PRENOSNIM KINOPROJEKTORJEM KO-6 ZA OZKOTRAČEN FILM

- KVALITETNA REPRODUKCIJA
- LAHKO PRENOSEN
- ENOSTAVNO ROKOVANJE
- UGODNA CENA

ISKRA — PRODAJNO-SERVISNA ORGANIZACIJA — LJUBLJANA, KOTNIKOVA 6

FILIALE: LJUBLJANA, ZAGREB, BEOGRAD, SARAJEVO, SKOPJE, SPLIT, RIJEKA, MARIBOR

ZALOŽBA

»MLADINSKA KNJIGA«

IZŠLA JE PRILOGA REVije PIONIR

PREGLED SRBSKE, HRVATSKE, IN MAKE-DONSKE KNJIŽEVNOSTI

Mehko vezan snopič večjega formata s sliko Vuka Karadžića na naslovni strani ima 24 strani in 79 kliširanih rokopisov in slik pesnikov in pisateljev iz omenjenih književnosti. Kot strnjen pregled je snopič lahko nekakšen repetitorij in primeren tudi za gimnazije in strokovne šole.

CENA SNOPIČU JE 120 DINARJEV

Zveza hortikulturnih društev Slovenije

razpisuje nagradno tekmovanje

za najboljše uspehe v hortikulturni dejavnosti v šoli, na šolskem vrtu in v njegovi bližini in siri okolič. Namen razpisa je zlasti v tem, da vzbudi v mladini zanimanje za naravo, za delo v vrtovih, da prispeva k vzgoji kulturnega odnosa mladine do narode, posebno v naselbinah in do zelenja v stanovanjih, da posebno pomaga okrepi prizadevanja za lepšo podobo naših krajev in da pomaga razviti šolske vrtove v sodobno učno-vzgojne objekte.

Nagrade za najboljše uspehe so:

1. ena nagrada 50.000 din
2. dve nagradi po 30.000 din
4. štiri nagrade po 20.000 din
4. knjižne nagrade v višini 80.00 din

Pri tem tekmovanju se bodo ocenjevale naslednje oblike oziroma delovni uspehi:

1. Sodobna ureditev šolskega vrta kot celote.
2. Ureditev posameznih oddelkov vrta: skalnjak, terarij, parkovno urejeni deli vrta, zbirke okrasnega in drugega rastlinja.

3. Cvetje in zelenje v šolskih prostorih, hodnikih, učilnicah ipd.

4. Cvetje in zelenje na oknih in balkonih šole.

5. Delo v gospodarskem delu vrta, v šolski zadruzi; zelenjadni vrt, sadovnjak, šolska drevesnica, zaplate grde ipd.

6. Sistematsko-botanični del vrta: rastlinske družbe, rastlinski zgozračski področja ipd.

7. Sodelovanje pri ureddvi oziroma ozelenitvi kraja, spomenikov padlim v NOB ipd.

8. Delo v hortikulturnih kroških, sodelovanje v šolskem in drugem tisku s področja hortikulture.

9. Hortikultura sodelovanje izven šole: pri ozelenjevanju javnih zgradb in objektov ipd.

Rezultati tekmovanja bodo objavljani v dnevnem tisku in polmensko po zaključku tekmovanja.

Tekmovanje velja za šolsko leto 1964/65 in se zaključuje 30. 6. 1965. Prijave za tekmovanje sprejema: ZVEZA HORTIKULTURNIH DRUŠTEV SLOVENIJE, LJUBLJANA, MIKLOŠICEVA c. 4/1 in sicer DO 1. DECEMBRA 1964. V prijavi je treba navesti, v kateri izmed naštetih točk želi kolektiv tekmovati. K tekmovanju se lahko prijavijo vse osnovne šole in šole druge stopnje v SR Sloveniji.

Merilo za ocenjevanje bodo v prvi vrsti delovni uspehi in prizadevnost kolektiva, s čimer je omogočeno tudi sklan brez vrta ali z manjšimi vrtovi, da pridobijo nagrade.

ZHD SLOVENIJE

Napravili ste prvi korak

Če želite imeti močnejše in bolj zdrave zobe, pričnite takoj uporabljati »GIBBS zobno kremo FLUOR«. Z rednim ščetkanjem in čiščenjem svojih zob z »GIBBS zobno kremo FLUOR«, si boste pridobili vse prednosti in koristi, ki vam jih nudi ta krema.

Zdravstveni poskusi so pokazali, da napravi »GIBBS zobna krema FLUOR« zobno sklenino odpornejšo proti kislinam v ustih ter jo zato učinkovito ščiti pred zobno gnilobo, kar se pokaže v enaindvajsetih dneh po uporabi te kreme.

Pred leti so odkrili, da imajo ljudje v krajih, kjer so v vodi raztopljene naravne fluorove spojine, manj zobne gnilobe, zato so pričeli v bolnišnicah za zobne bolezni uporabljati raztopine fluoridov, da bi preprečevali zobno gnilobo. Tudi pri nas so po šolah delili otrokom FLUOR tablete, da bi že pri mladem organizmu preprečili pojave zobne gnilobe. Sedaj so znanstveniki odkrili pot, po kateri lahko vključijo fluorove spojine v primerni dozi v zobno kremo »GIBBS«.

Ščetkajte svoje zobe in dlesni pravilno in to že po zajtrku, po vsakem obroku in zadnjič pred spanjem. Pri tem uporabljajte »GIBBS zobno kremo FLUOR«.

Novosti

Državne založbe Slovenije

Schmidt Vlado: ZGODOVINA ŠOLSTVA IN PEDAGOGIKE NA SLOVENSKEM — II. knjiga — cena: 3000 din

V drugi knjigi — tudi prvo se dobite v knjigarnah — je obdelal avtor naše prosvetne in šolske razmere v prvi polovici 19. stoletja (1805 do 1848). Prvo delo te vrste, ki znanstveno osvetljuje razmere slovenskega šolstva v preteklosti.

Demartin Josip: POUK ZGODOVINE V OSNOVNI SOLI — cena: 1600 din

Knjiga je namenjena učiteljem in predavateljem zgodovine kot specialna didaktika za omenjeno stroko.

Falešev Miroslav — Oberlinster Roman: SKUPINSKA UČNA OBLIKA V NAŠI PRAKSI — cena: 1100 din

V knjigi so objavljeni poglobljeni izsledki o skupinski učni obliki, ki bodo služili ne le učiteljem na nižje organiziranih šolah, temveč tudi vzgojiteljem, ki delajo na razvitih osnovnih šolah.

IZBRANA POGLAVJA IZ PEDAGOGIKE — cena: 1900 din

Zbornik pedagoških razprav. V njem sodelujejo naši najvidnejši pedagoški delavci, ki so v posameznih prispevkih obdelali temeljna poglavja iz pedagogike.

Kopčavar I. in C.: JEZIKOVNA VADNICA — cena: 500 din

Odlični priročnik za jezikovni pouk na strakovnih šolah, ker upošteva praktična načela jezikovnega znanja. Knjigi dajejo posebno vrednost jezikovne vaje, ki sta jih skrbno sestavila in izbrala oba avtorja.

Vse knjige dobite v vseh knjigarnah, naročite jih lahko tudi pri

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE
Ljubljana, Mestni trg 26